

Elucidarius

Dogm.

[illegible]

Elucidarius

dialogic⁹ theologie tripertitus: infinitarꝝ q̄stionū resolutiuus.

*

Vade mecū

Ad lectorem.

Legenti in hoc libro illa sententia incurrat: Botrum carpe;: spinam caue. Ne autem sibi graue futurū errores discernere causetur: vbi aliquid qđ a veritate vel sensu deuiet timetur. R. litteram desuper ī margine notatā inueniet. Non tñ aliquid catholice fidei cōtrariū/ vel qđ heresi ascribatur hoc esse putet. Liber em in multis fructuosissim⁹ Et ad multas laicorū vł litteratorum q̄ōnes rñdendas sensum aperit. Habet deniqꝫ in calce ānexum [illegible]ce/ perinde atqꝫ enchiridiō queqꝫ ad ꝓmptū oculum monstrans. Sed lege/ letaberis lector/ scio.

¶ In Elucidariũ dialogicũ theologię proemiũ cum subdiuisione/titulo ꝓcessu/mente auctoris/ et ordine libri.

Sepius rogatus a disci/
pulis quasdam de que
stiunculis enodare: im/
portunitati illorum nõ fuit fa/
cultas negando obuiare. Pręₑ
sertĩ metuens illo eulogio chri
sti: multa vi creditum talentũ Mat.25.c.
in teram silendo occultatum exi
gi: et diuitias quas deuorauit Job.20.b.
extrahet deus ab eius ventre: q
abscõdit a ſbi dei famẽ patien
te: Et vt labor meꝰ nõ solum ꝑ/
senti ꝓficiat ętati: disputata cu
raui stilo quoqꝫ trãsmittere po
steritati: rogãs/ vt quicũqꝫ his

Prologus

studuerit legēdo incumbere: pro me satagat deo p̄ces effūdere. Titul⁹ igit̄ opis si placet Elucidarius prefiguretur: qꝛ in eo obscuritas diuersarū rerū elucidatur. Nomen autē meū iō volui silentio contegi: ne inuidia tabesceret q̄s / vber et vtile opus negligi cōtemnēdo: qd̄ tn̄ lector postulet vt in celo cō scribat̄: nec aliqn̄ de libro viuētium deleatur. Fundamētū igitur opusculi supra petrā xp̄m iaciatur ꝛ tota machina quattuor firmis colūnis fulciat̄. Primā colūnā erigat ꝓphetica auctoritas. Secūdā stabiliat apostolica dignitas. Tertiā roboret expositoꝝ sagacitas. Quartam figat magistrorum sollers subtilitas.

Finis prologi

¶ Elucidarij theologie: interrogatio discipli ad magistrū. Liber Primꝰ.

Gloriosissime magister/ rogo vt ad honorem dei ⁊ ad vtilitatē ecclesię ad inqsita mihi ne pigriteris respondere. Magis. Equidē faciā quantū vires ipse dabit: nec me labor iste grauabit. Dis. Dicitur ꝙ nemo sciat quid sit deꝰ: ⁊ valde absurdū videtur adorare qđ nesciamꝰ. Ab ipso quoq₃ exordiū₃ sumamus. ⁊ in p̄mis dic mihi quid sit deꝰ. Mag. Quātū homī licet scire: deꝰ est substātia spiritualis: ppetualis: tam inęstimabilis pulchritudinis ⁊ tam ineffabilis suauitatis: vt angeli qui

Vergilius i. eneidos.

Deus qđ sit.

I. Pet. I. c.

Augustinus

Cognitio tri
nitatis.

Anselmus

solem septuplo sua vincũt pul
chritudine/ iugit ĩ cũ desiderẽt
insatiabiliter ꝓspicere. Dis.
Quõ intelligit trinitas vnꝰ de
us? Mag. Aspice solẽ in q̃
sũt tria. ignea sbstãtia splẽdor
et calor: q̃ intãtũ insepabilia sĩt
vt si velis splẽdorẽ segregare/
priues mũdũ sole: ꝛ si iterũ ca/
lorẽ tẽptas seiungere/ sole ca/
reas. In ignea igit substãtia ĩ/
tellige patrẽ: in splendore filiũ:
in calore accipe spiritũsanctũ.
Dis. Quare vocat pater?
Mag. Quia fons ꝛ origo a q̃
oĩa ꝓcedũt. Cuiꝰ sapiẽtia filiꝰ
appellat. Dis. Quare filiꝰ?
Mag. Quia vt splẽdor a so/
le, ita a patre gñat. Amboꝝ ãt
amor spũssctũs nũcupat. Di.
Quare spũsctũs? Mag. Qꝛ
ab vtroq; ęternalr ꝓcedẽs q̃si
ab eis spirat. Illa itaq; visdiui

tatis q̄ oīa creādo ḡit pr̄ vocat̄.
Illa q̄ oīa ꝯtinet ne ī nihilū dis
soluāt̄/fili⁹ appellat̄. Que ꝟo ī
spirando oīa viuificat ⁊ ornat/
spūsscūs nūcupat̄. Ex pr̄e oīa: ꝑ
filiū oīa: ī spūscō oīa. Pr̄ mēo/
ria: fili⁹ ītelligētia: spūscūs vo/
lūtas ītelligit̄. Di. Cū oīpotē
tia vł sūma clemētia de pr̄e ꝓce
dat q̄re n̄ mr̄ vocat̄? Ma. Q2
ḡnatō ꝑncipalr̄ a pr̄e ꝓcedit.
Di. Cū ꝟitas vł sapīa d̄ filio di
cat̄: cur n̄ filia appellat̄? Ma.
Ideo q2 fili⁹ siꝑior ē pr̄i q̄ȝ filia
Di. Cur spūsscūs ā boꝝ fili⁹ nō
d̄r: vt vn⁹ eēt pr̄ ⁊ alt̄ eēt mat̄?
Ma. Q2 sil̄r ⁊ eq̄lr ab vtroqȝ ꝓ
cedit: ⁊ ip̄e ē vīculū toti⁹ d̄itat̄.
Di. Ubi h̄itat de⁹? Ma. q̄z/
uis vbiqȝ potētialr̄ ī ītellectuali
celo sb̄alr̄. Di. q̄d h̄ ē? Ma.
Tres celi dicūt̄. vnū corꝑale q̄d
a nob videt̄: Aliō spūale: q̄d spi

Roma. II.

Nominū ratio.

Augustinus Habitatio dei.

Celū triplex

ritales substātie sci angeli ihabitare creduntur. Tertiū intellectuale: in quo trinitas sancta a beatis facie ad faciē cōtēplatur. Dis. Quō deᵒ dicit̄ i omni loco totᵒ esse ꝛ simul ꝛ semꝑ et in vno loco simul esse? Magi. In omī loco totᵒ esse ideo dicit̄: qꝛ in nullo loco impotentioꝛ est q̄ꝫ in alio. Ut em̄ in celo/sic potens est in inferno. Simul esse dicit̄: qꝛ eodē momento quo in oꝛiente/eodeꝫ cuncta disponit in occidēte. Semꝑ autem i omī loco esse pꝛędicatur: quia in omī tꝑe cūcta moderatur. Deᵒ aūt icoꝛpoꝛeᵒ ē ꝛ ideo inlocalis. Et idcirco i nullo loco continetur: cum ipse contineat omia loca in quibᵒ viuimus mouemur ꝛ sumus Dis. Scit deus omia? Mag. In

Anselmus.

Boetius

Act.17.f.

Scire dei

tantum omia: vt p̄terita/ prę/ sentia ꝛ futura quasi posita co ram ꝓspiciat. Et anteq̄ʒ mūdū creareт: omniū omnino ꝛ ange lorum ꝛ hominū nomina /mo res ꝛ volūtates/dicta/facta/co gitationes ac si pręsentia prę / sciuit. Vn̄ grece theos.i. omīa videns dicitur. Dis. Qualit̄ loquitur deus hoībus ꝛ angel̄? Mag. Angelis intima inspi ratione: hominibus vero per angelos. Dis. Cuʒ deus sine initio fuerit: nūquid credenduʒ est/ ꝙ ante creatū mundū quasi solitariā vitā duxerit? Magi. Scriptū est: qđ factū est in ip/ so vita erat: in quo patet. omnē creaturā fuisse semp̄ visibilem in dei pr̨edestinatione: q̄ postea visibilis ipi creaturę apparu/ it In creatiōe. Ut artifex q̄ vult

Aug°.
Loqui dei
Joh.j.
Aug°.

domū construere/prius tractat quomodo velit ĝq; disponere: et machina q̄ post surgit in edi/ficio/pri⁹ stabat in ingenio. Vn̄ dicit deus nō esse antiquior sua creatura tempe/sed dignitate. Dis. Que fuit cā vt crearetur

Mundi creatio. mund⁹? Magi. Bonitas dei fuit: vt essent q̄bus gratiā suā

Ps. 52. impertiret. Di. Qualiter fact⁹ est mūdus? Mag. Ipse dixit et facta sūt omnia. Dis. Dixit sono verborū? Mag. Dei dicere est verbo .i. in verbo oīa creare. Vn̄ dicitur: Omnia i sa

Ps. 103. pientia fecisti. Dis. Fuit mo/

Isidorus. ra in creando? Mag. In ictu oculi .i. q̄zcito possis oculū ape re: uel poti⁹ q̄zcito acies apt⁹ oculis possit 7 sentire lucē. Disci. Creauit p ptes? Ma. Oīa

Eccl. 18. a simul 7 semel fecit. vt dicit: Qui

manet in eternū creauit omīa si/ mul. Distinxit aūt omīa p par/ tes sex diebus. tribus elemēta/ et tribus ea q̄ sunt infra elemen ta. Pria itaqꝫ die fecit diē eter/ nitatis: scꝫ spūalem lucem ꝛ om nem spiritualem creaturā. Se/ cunda die celū: qđ spūalem crea turam a corporali secernit. Ter tia mare ꝛ terrā: Alijs tribꝰ die bus: prima die fecit diē tempo/ ralitatis: scꝫ solem ꝛ lunaꝫ ꝛ stel las ī supmo elemēto/ qđ ē ignis Secunda die in medio elemen/ to qđ est aqua: pisces/ volucres piscesqꝫ in crassiori parte aque reliquit. Volucres vero in te/ nuiorēꝫ partem qui ē aer sustu/ lit aque. Tertia die bestias ꝛ ho minem de vltimo elemento/ id est de terra condidit. Disci. Sentiunt elementa deū? Ma.

Augustinus

Creatio crea turarum.

Hieronymus. Nihil vnquam deus fecit quod insensibile sit. Quia enim quedam inanimata sunt: nobis quidem insensibilia et mortua/deo autem omnia viuunt:

Aug9. Oia sentiunt deum. et omnia creatorem sentiunt. Celum quippe sentit eum: quia eius iussu incessabili reuolutione semper circuit. Unde dicitur: qui celos in intellectu fecit. Ps. 135

Sol et luna eum sentiunt et stelle: quia loca sui cursus ienarrabiliter seruando repetunt. Chryso. Terra eum sentit: quia semper certo tempore germina et fructus producit. Flumina eum sentiunt: quia ad ortum vnde fluunt semper redeunt. Mare et venti eum sentiunt: quia et ei imperanti mox descendendo obediunt. Mortui eum sentiunt: quia et ad eius imperium resurgunt. Infernus eum sentit: quia quos deuorateo iubente reddit. Omnia bruta animalia deum intelligunt: quia legem

sibi insitã ab eo custodiunt.hec autẽ omĩa p mysteria angelorum fiunt. Dis. Quid est qd dicitur: vespere et mane dies quartus etc. Mag. Vespere est finis iã cõsummati / imo ordinati temporis et opis: mane ãt incipientis vel potius ordinandi operis. Dis. Omĩa apertius edissere. Ma. Primo igit deus oĩpotẽs rex cõstituit sibi preclarum palatium qd dicit regnum celorum.deinde carcerẽ.i.hunc mundum:in quo exitialem lacũ i.ĩfernũ: ad qd palatiũ pdestĩauit certũ qndã numerum electorum militũ quẽ nec liceret excedi/et quẽ necesse cõpleri eẽt. Porro hunc numeruz voluit constare ex angelis et hoĩbus. Ipsũ autem numerum determinauit in decemnouem quidẽ ordinibus an

Gen.i.b

Aug.

De celi palatio.

Dionysius

gelorũ ⁊ decimo hominũ. Di. Quare nouẽ angelorũ? Ma. Propter trinitatẽ: In nonenario enĩ numero ternari⁹ fit tertio repetit⁹. Dis. Quare vno hominũ? Mag. Propter vnitatem: vt vnitas in trinitate ab angelis ⁊ homib⁹ laudaretur/ coleretur/adoraret. Dis. Cur numerum electorum voluit tm̃

Anselmus ꝯstare ex angelis? Mag. Duas principales creaturas fecit deus. vnã spiritualẽ: alterã corporalem: Voluit ergo ab vtroq; laudari: de spũali ab angelis de corpali ab homibus. Dis. Quãdo facti sũt angeli? Ma.

Gen. j. a. Cum dictum est. Fiat lux ⁊ facta est lux. Dis. Dixit hec verba deus? Mag. Non: sed p hec verba nobis illorum sublimis natura insinuatur dum lux

vocantur. Dis. Que est natu
ra angelica? Mag. Spiritu
alis ignis. vt dr: Qui facit an/ Ps. 103.
gelos de flamma ignis. Dis.
Habent nomina angeli? Ma
gi. Tanta scientia est in ange/
lis vt nō indigeant nominibus.
Dis. Michael/gabriel/rapha
el n̄ sunt noīa? Ma. Magis sūt Chry.
agnomina ab accidēti ab homi
nibus eis imposita: cum ea in
celis nō habeāt ꝓpria. Un̄ et pri De diabolo.
mus angelus ab accedēti satha
hel: id est deo contrarius nomē
accepit. Dis. In q̄ deo ꝯtrius
fuit? Mag. Cū se videret om
nes angelorū ordines glīa et de
core excellere: spretis oīb⁹ voluit
deo eq̄lis fieri: īmo maior existē
Di. Quō eq̄l' vl' maior? Ma.
Meliorē statū q̄z ei dedisset vo
luit deo inuito arripere; et aliū

per tyrānidem imperare. Dis. Quid tunc? Mag. De palatio ꝓpulsus est/ et in carcerem detrusus. ⁊ sicut prius pulcherrimus: ita post factus est nigerrim⁹. qui pri⁹ omī honore splēdidissim⁹/ p⁹ea tenebrosissim⁹: qui prius omī honore laudabilis/post omī horrore execrabil'. Dis. Presciuit casū suū? Magi. Minime. Dis. Quādiu
Aug⁹. mansit in celo? Mag. Non
Joh.6.f. plenā horā: in veritate eī nō stetit: q2 mox vt creat⁹ est cecidit. Dis. Quare nō diutius ibi fuit? Mag. Ne aliquid de interna dulcedine gustaret et id nature sue tanta maiestate vsurparet. Dis. Num aliquando cū angelis beatā vitā duxit ⁊ id fastidiēs abiecit? Mag. Nō: sed factus continuo supbia tu/

muit ⁊ a luce veritat̄ se auertit Vn̄ beatę angelicę vitę dulcedinē nō gustauit: quā nō acceptā fastidiuit/ volendo accipe deseruit: ⁊ amisit: ne aliq̄d de īterna dulcedine vsurparet. Disci. Quid alij peccauerūt? Mag. Quia ei consenserunt. Disci. Qualiter? Ma. Placuit eis ejus extollētia: cogitātes si deo preualuisset/ ipsi alijs p̄ferrētur in potentia. Dis. Quid eis euenit? Magi. Cū eo princi pes illorū p̄iecti sunt in exitia lem lacū. Alij aūt in hunc tenebrosū aerē: in quo tantū vt in inferno ardentes sumunt supplicium. Dis. Quare nō omēs in infernū? Mag. Vt electi p̄ eos probētur: ⁊ magis coronētur. Reprobi aūt per eos seducantur: ⁊ in extremo examīe cū Anselmus

eis eterno incendio tradantur. Disci. Quare non sunt reuersi? Magi. Non potuerunt. Dis. Quare? Magi. Quia sicut nullo instigãte ceciderũt: ita nullo adiuuante resurgere debuerũt: quod eis erat impossibile. et aliud eis oberat: quia sponte sua malũ elegerũt/iuste ablata ẽ eis voluntas totius boni: et ideo nõ volunt: et quia nolunt/ nunquam redire poterunt. Disci. Cur non redemit eos christus sicut et homines? Magister. Angeli sunt oẽs creati pariter/nõ ab vno angelo: sicut hoĩes ab vno hoĩe nati. Ideo si christus ab vno angelo angelicam naturã sumeret: illũ solũ redimeret/alij extra redemptionem remanerẽt. Nec solũ illũ redimeret: cũ mori non posset.

Spirituum irreuersio

Irrecuperabilitas eorum.

Deus em̄ noluit ꝑ satisfactio-
ne nisi mortē. Angeli autē im-
mortales: ideo irrecuperabiles
ꝑmanserūt. Disci. Quare nō
creauit eos de⁹ tales ſ ne peccare
possent? Magi. Propter
iusticiā: vt aliquid meritū esset
quo iuste remunerari debuissēt
Si em̄ creati fuissent vt nō pec
care possent/quasi ligati essent:
⁊ inde meritum nō haberēt/qđ
quasi ligati fecissent. Dedit er-
go eis liberum arbitriū/vt sua
sponte ⁊ vellēt ⁊ possēt eligere
bonū: ⁊ si h̄ volūtarie eligissēt/
iuste in remuneratōe acciperēt
ne vnq̄ peccare possent. Dis.
Cū eos de⁹ tales ſ ꝑsciuit futuros
q̄re creauit eos? Mag. Pro
pter ornatū sui opis. vt eī pictor
nigrū colorē substernit vt alb⁹
vl' rube⁹ clarior sit: sic collatiōe

Arbitrium angelorum

Gregorius

malorũ iusti clariores fiunt.
Dis. Cur nõ creauit alios ange
Anselmus los ꝓ eis? Mag. Alij angeli
nõ debuerũt ꝓ eis restitui: nisi
tales essent quales illi fuissent
si permansissēt/ nõ visa vlla pe
na peccati: qđ erat impossibile.
Nã vt illi peccauerũt: mox ĩ pe
nas prorucrunt. Dis. Sciũt
Scientia de-monum demones oĩa? Mag. Ex an
gelica natura plurima in eis est
scientia: nõ tñ sciũt oĩa. ⁊ qn/
to illorũ natura oĩũ subtilior:
tanto in oĩbus pitiores sunt
q̃ȝ vllus hominum. Futura ne/
sciunt/nisi quantũ ex transactis
colligunt: ⁊ quãtũ eos deus si/
nit scire. Porro cogitationes ⁊
volũtates nemo scit nisi solus
deus: ⁊ cui ipse voluerit reuela
re. Dis. Sepe opatio mala ꝓ
pfecto ope reputatur: num hoc.

ab illis ignoratur? Ma. Ima
ginationes phantasmatum a se
immissas ab animab us conci-
pi & in cogitationibus formari
conspiciunt: q2 aías q̄ lux sunt/
mox q̄dam tenebra obtegunt.
Spēs aūt virtutū a deo īmis-
sas & in mēte cōceptas non vi
dent: q2 vt noster aspectus iu-
bar solis/ita ipsi fulgorē iusti-
cie ferre nō ꝑualent. Justos ei
nequaq̄ tēptarēt si se ab eis su
perari scirent. Dis. Possūt
oīa q̄ volunt? Magi. Bo
nū quidē nec volunt nec possūt
ad maluz vero valde efficaces
sunt. Nec tamē quantū volūt
tantuz a deo agere permittun-
tur. Dis. Quid dicis de bo-
nis angelis? Mag. Post la-
psum illorū ita cōfirmati sunt
vt nunq̄ nec cadere nec pecca-

Quid possint demones

De bonis angelis

re possint. Disci. Quid est/ non possint? Mag. Nunq̄ velint. Dis. Cur nō illi etiam similiter ꝯfirmati sunt? Magister. Non tam diu expecta/uerunt. Disci. Num casus illorum fuit causa confirma/tionis istorum? Magi. Ne/quaq̄: sed meritum ipsorum. Cū enim viderent illos malum superbiendo eligere/indignati sunt: ⁊ sūmo bono fortiter in/heserunt. Unde cōtinuo in re/muneratione confirmationem acceperūt. ⁊ q̄ prius de sua bea/titudine erāt incerti: tunc facti sunt certi. Disci. Qualem formam babent angeli? Magister. Quodāmodo dei. Ut enim imago cere imprimitur signaculo: sic expressa est in eis similitudo dei. Disci. Que si/

De forma angelo℞.

militudo? Magi. In eo q sunt lux: quia sunt incorporei & omni pulchritudine decorati. Disci. Sciunt omnia vel possunt omnia? Magi. Nihil est in rerum natura qd eos lateat. Cum in deo omnia conspiciant: sane omnia que facere volunt sine difficultate poterunt. Disci. Nonne casus malorum minuit numerum electorum? Magi. Sed vt impleret numerus bonorũ hõ decim⁹ creatus est. Disci. Unde? Magister. De spirituali et corporali substantia. Discipulus. Unde corporalis? Magist. De quattuor elementis. vnde et microcosmus: id est minor mundus dicitur. habet enim ex terra carnem: ex aqua sanguinẽ; ex aere flatũ; ex igne ca-

De homine.

Isidorus

Macrobius lozem. Caput ei⁹ rotundū in ce
lestis sphere modū. In q̊ duo
oculi vt duo luminaria in celo
micāt. qd̄ ꝛ. vij. foramina vt se
ptez celi harmonie oznāt. Pe/
ctus in q̊ flat⁹ ꝛ tussis v̄sat / si/
milat aerē: in q̊ vēti ꝛ tonitrua
cōcitantur. Venter aūt oēs li/
quozes vt mare omia flumīa re
cipit. Pedes totū pond⁹ coz/
pozis sustinet vt terra. Ex cele
stiigne visum: ex supioze aere
auditū / ex inferiozi olfactū / ex a
qua gustū / ex terra habet tactū
Participiuz duriciei lapidum
habet in ossibus: vigozez arbo
rum in vnguibus: decozē gra/
minū in crinib⁹: sensum cū aīa
libus. hec est substantia cozpa
lis. Dis. Unde spūalis? Ma
De anima Ex spūali igne vt credit: ī quo
imago ꝛ similitudo dei expmi/

tur. Dis. Que imago vel si/
militudo? Ma. Imago i for
ma: similitudo in qualitate cō/
sideratur. Diuinit.. cōsistit in
trinitate: hui⁹ im..gine tenet a/
nima: que habz memoriā p quā
pterita ꝛ futura recolit: habz ꝛ
intellectū quo psentia ꝛ inuisi/
bilia intelligit: habet ꝛ volūta
tem qua mala respuit et bona
eligit. In deo cōsistūt oēs vir/
tutes: hui⁹ similitudinē habet
anima que capax est omniū vir
tutum. Et sicut de⁹ nō pōt com
prehendi ab oīi creatura: cuz
ipse cōprehendat oīa: ita aīa
a nulla visibili creatura pōt cō
prehendi: cuz ipse oīa visibi/
lia cōprehendat. Nō eīi pōt ei
celum obsistere qn celestia tra
ctet: non abyssus quin inferna
nalia cogitet. hec est substātia

Animu imago ꝛ similitudo dei.

spiritualis. Disci. Formauit eum manibus? Mag. Iussu tm̄: et per hec verba innuit nobis eius fragilis natura. Dis. Quare deus de tam vili materia creauit eum? Magi. Ad dedecus diaboli vt plus cōfunderetur cū hic fragilis ꝛ luteus gloriā intraret de qua ille gloriosus cecidisset. Disci. Unde nomen accepit? Magi. Cū esset minor mūdus/accepit nomen de quattuor climatibus mundi. Que grece dicuntur anatole: dysme: arctos: mesimbria: quia genus suū quattuor partes mundi erat possessurū. Hec sūt in q̄z q̄ttuor mūdi ꝑtes: oriens/cui ꝑnceps angeloꝝ michael: occidēs/cui gabriel: septētrio/cui raphael: ꝛ meridies/cui vriel ꝑesse d̄r/secreta suppu

Ꝟd quare de terra creat'.

tatione grecoꝝ hoc nomē adā
miro mysterio cōprehendens.
In hoc q̄z habuit silitudinē dei
vt sicut ipse p̄est oībus in celo:
ita hō p̄est oīb⁹ in terra. Dis.
Cur creauit aīalia cū his non
indigeret hō? Magi. Pre- Animalium
sciuit eū deus peccaturū ⁊ his creatio.
omnib⁹ post lapsū indigiturū.
Disci. Creauit deus muscas
⁊ culices et alia talia que sunt
homini nociua? Magister.
Creauit. Discipulus. Ad q̇d Cur musce et
talia? Magister. Omnia ad culices crea-
laudem glorie sue. Musce qui- te. Augustinus
dem et culices et his similia
propter superbiam hominis
sunt condita: vt cum eum pun-
gunt / cogitet quid sit qui nec
minutis vmiculis resistere po
test. Unde et pharaonem non Gregorius
vrsi nec leones vastauerunt: Exod. 8 c.

sed cynipbes ⁊ culices afflixe-
Ambro. runt. Formice aūt siue aranee
vel talia q̄ instant opibus ideo
sunt creata/ vt de his studij et
pij laboris exempla sumam⁹.
Omīs itaq̃ dei creatio consi-
derāti magna ē delectatio: duꝫ
ī aliquib⁹ fit decor: vt ī florib⁹.
in aliq̄b⁹ medicina/ vt ī herbis:
in quibusdaꝫ past⁹/ vt in frugi
bus: ī quibusdā significatio/ vt
in vermibus vel in auib⁹. Om
nia igitur bona: ⁊ oīa ꝓpt̄ bo-
minem sūt creata. Dis. Ubi
Adam vbi creatus est ipse creatus? Magi. In
hebron: ⁊ positus est in paradi
sum/ vbi p⁹ mortu⁹ ⁊ sepult⁹ ē.
Dis. Quid est paradisus? vł
vbi? Mag. Loc⁹ amenissim⁹
in oriēte: in quo arbores diuer
si gn̄is cōtra varios defectus
erāt cōsite. (Uerbi grā) Ut si

homo ꝯgruo tpe de vno come
deret nūq̄ȝ amplius sitiret. De
alio vero nūq̄ȝ lassaret. Ad vl-
timū ligno vitę vteret ⁊ ampli
us nō senesceret: nō infirmare-
tur ⁊ nūq̄ȝ moreret. Di. Ubi
creata est mulier? Mag. In
paradiso de latere viri dormi- Gen. 2. d.
entis. Dis. Quare de viro?
Mag. Ut sicut in vna carne- Anselmus
ita ꝑ dilectionem essent in vna
mēte. Dis. Qualis erat som
nus ille? Mag. Extasis. Spi
ritꝰ nāq̄ȝ in cęlestē paradisū eū
rapuit/ vbi christū ⁊ ecclesiam
de se nascituros vidit. Un̄ eui-
gilans mox de illis ꝓphetauit.
Dis. Cur nō sūt oēs electi pa
riter creati vt angeli? Magi.
Uoluit deus in homine habe-
re sui silitudineȝ/ vt sicut ab ip
so oīa: ita oēs homīes ab ip-

so nascerentur. Unde et eua ab eo. Dis. Quaobrem nō creauit eos tales q̄ nō possent peccare? Magi. Propter mai⁹ meritū. Si em̄ tēptati non cessissent: mox ita firmati essent / vt nec ipsi / nec posteri eorū vnq̄ peccare possent. Voluit ergo deus vt bonū eligerent libere: et istud acciperent in remuneratione. Disci. Qualiter iungerent si in paradiso permansissent? Magi. Queadmodum man⁹ manui: ita sine concupiscentia iungerentur. Et sicus oculus se leuat ad videndum: ita sine delectabili illud sensibile membrum perageret suum officium. Disci. Quali modo pareret? Magister. Sine dolore et absq̄ sorde. Disci. Esset infans ita debi-

Status hominis si non peccasset.

Aug.

lis / ꝛ veloquens vt nūc? Magister. Mox vt nasceret ambularet ꝛ absolute loqueretur: ꝛ contra singulos defectus de lignis ibi positis vteretur: et prefixo a deo tempore de ligno vite ederet: et sic in vno statu postmodū permaneret. Dis. Quādiu debuerūt esse in paradiso? Mag. Vsqꝫ quo impleretur numerus angeloꝝ qui ceciderant: ꝛ ille numer⁹ electorū qui erat īplendus si angeli nō cecidissent. Dis. Quō paradisus posset oēs capere? Ma. Sicut nūc generatio preterit moriendo / ꝛ generatio nascendo aduenit: ita tūc parentes in meliorē statū assumerent. Filij vero ꝓfinito tpe (qđ creditur) circa triginta annos post esum ligni vite suis posteris cederēt: Aug.

ad extremum oēs pariter ange
lis in celis coequarētur. Dis.
Erant nudi? Magi. Nudi
erāt: ⁊ nō plus de illis mēbris
q̄ de aliis erubescebant. Dis.
Quid est qđ đr: post peccatū
viderūt se nudos quasi hoc nō
De lapsu ade añ viderīt? Mag. Post pec
catū mox p concupiscētiā in in/
uicem exarserūt: ⁊ in illo mem
bro exorta est cōfusio / vnde est
humana ppago. Dis. Cur ī
illo mēbro plꝰ q̄ ī aliis? Ma
Ut scirēt: q tota posteritas il/
lorum eodē obnoxia teneret?
Dis. Uiderūt deū ī paradiso?
Mag. Per assumptā formā
vt abraaz ⁊ alii pphete. Dis.
Quare seduxit eos diabolus?
Mag. Propter inuidiā. In
uidit em̄ illis / vt ad illū hono/
rem puenirēt: de quo ipse sup/

bus cecidisset. Dis. Per quod inuenit aditū tēptandi? Ma. Per superbiā. Voluit em̄ homo in ꝓpria potestate manere qn̄ in abundantia sua dixit: non mouebor in eternū. Ps. 29. Dis. Cur ꝑmisit eū dn̄s tēptari cū sciret eū superari? Mag. Quia ꝑsciuit quāta bona de eius peccato esset facturꝰ. Dis. Locutꝰ est serpēs? Mag. Diabolus loquutꝰ est ꝑ serpentem: vt hodie loquit̃ per obsessum hominē: quēadmodū locutꝰ est angelus per asinā. Num. 22. c vt scirēt ꝙ ꝑ eū verba illa sonarēt. Dis. Quare magis ꝑ serpētē q̃ȝ aliud aīal? Mag. Quia serpēs est tortuosus ⁊ lubricus: ⁊ diabolus quos seduxerit/facit tortuosos fraudulentia: lubricos luxuria. Dis. Fuit sciētia boni ⁊ mali

in illo pomo. Magi. Nō in
Boni & mali scientia
pomo: sed in trāsgressione. An
te peccatū sciuit homo bonū &
malū: bonū per experientiam/
malū per scientiā. Post pecca/
tum autem malū per experien/
tiam/bonum tm̄ per scientiam.
Discipulus. Nascerent̄ ma/
li in paradiso? Magister.
Tantūmodo electi. Disci.
Quare nūc nascuntur? Ma
gister. Propter electos: vt ex
erceant̄ per illos. Dis. Quā/
diu fuerūt in paradiso? Mag.
Septē horas. Disci. Cur non
diutius? Magi. Quia mox
vt mulier fuit creata/confestim
Gen. 2. b
etiā p̄uaricata est. Tertia hora
vir creatus/imposuit noīa ani
Ibidē. 3. a
malibus. Et hora sexta mulier
formata cōtinuo de vetito po/
mo presumpsit: viroq̄ porrexit

mortē. Qui ob eius amorem comedit: ⁊ mox hora nona dominus de paradiso eos deiecit. Discipulus. Quid fuit cherubim et flammeus gladius? Magister. Gladius fuit igneus murus quo post peccatum circūdatus est paradisus. Cherubin vero angelica custodia. ⁊ vt ignis corpora arceret angelici autem spūs a loco voluptatis inhiberet. Dis. Quo venit tunc adam? Mag. In hebron est reuersus: vbi ꝑcreatus: ibiq; filios ꝑcreauit. Occisum autem abel adam centū annos luxit: et eue amplius copulari noluit. Sed quia christus a maledicto semine cain nasci noluit: per angelum admonitus eue est iterū sociatus: ⁊ ꝓ abel est seth genitus: de cuius

Cherubin
Isidorus
Status ade extra paradisum.
Hieronymus.
Ambrosius

Conditio ꝑis. femine nat⁹ est christ⁹. Volo te etiam scire: ꝙ a tpe ade vsq; ad noe non pluit: ⁊ iris non fuit: ⁊ hoīes carnes nō edebant: ⁊ vi/nū nō bibebāt. Eratq; totū tē/pus q̄si vernalis temperies co/piaq; oīm rerum. que oīa post immutata sunt ꝓpter pctā ho/minū. Dis. Quid peccauit hō ꝙ expulsus ē de paradiso? Magi. Sicut de⁹ esse cōcupi/uit: ⁊ ideo ꝯtra eius ꝓceptū de inf dicta arbore comedit. Dis. Quid fuit magni comedisse po/mū? Magi. Tā graue pia/culū vt toto mūdo redimi non posset. Disci. Hoc proba. Mag. Justū ne tibi videt vt

Vanitas p ctī ade hō obediat diuine voluntati? Dis. Nihil iusti⁹ ꝗ vt omnis creatura rationalis nihil om/nino ꝓponat voluntati creato/

ris. Magi. Ergo voluntas
dei maior est q̄ȝ totus mūdus.
Dis. Utiqȝ. Magi. Si er/ Anselmus
go tu stares corā deo: et aliq̄s
diceret: respice retro: aut totus
mūdus interibit: de⁹ autē dice/
ret: nolo vt retrospicias/ sȝ me ī
spicias: deberes tu deū cōtem
nere qui est creator oīm ⁊ gau
diū angeloꝝ / vt liberares tran
sitoriū mundū? Dis. Mini/
me. Magi. Hoc adā fecit.
Corā deo stetit: et diabolo in/
clamitante retro aspexit: ⁊ ma
ius pctm̄ q̄ȝ mūdus esset cōmi/
sit. Di. Quō maius? Mag. De sex crimi
Quia sex criminalia peccata in nalib⁹ pctis
hoc vno crimine admisit. Qui
bus sex ętates suę posteritatis
morti inuoluit. Disci. Quę
fuerunt illa? Mag. Primū Primum
superbia fuit: cū deo ęq̄lis esse

voluit: et ideo factus est omniū
nfim us/qui fuit omnibus prę-
Prover.11.b latus. De quo dicit: Immun-
dus est coram deo omnis qui
Secundū exaltat cor suum. Secundū in-
obedientia extitit/cum manda
tum preteriuit: et ideo facta sūt
ei omnia inobediētia quę prius
erant subiecta. De hac dicitur:
primi Regum decimoquinto.
Quasi scelus hariolandi nolle
Tertiū obedire. Tertiū auaricia fuit:
cū plus quam concessum fuit cōcu
piuit: ideo omnia concessa iuste
Col.5.e amisit. De hoc dicit. Auaricia
Quartū est idolorum seruitus. Quartum
fuit sacrilegiū cum vetitū in sa
cro loco quasi per furtum sub-
ripuit: et ideo de sacrario exclu
di meruit De hoc dicitur. Qui
Propheta prophanant sancta a sanctis ex
terminabitur. Quintum fuit

piritalis fornicatio. Anima
enim illius deo erat cōiuncta.
Sed cum spreto deo diabolū
admisit: quasi cum extraneo ad
ulterium commisit: et ideo ve-
ri sponsi amicitiam amisit. De
hac dicitur. Perdes omnes q̄ Ps. 72.
fornicantur abste. Sextum ho Sextum
micidium perpetrauit quo se ꝛ
omne genus humanum in mor
tem precipitauit. De hoc dici-
tur: Qui occiderit: morte mo- Levi. 24. b
rietur: scilicet eterna. Unde et
in interiori homine mox ē mor
tuus: et iacuit in sepulchro cor
poris sepultus. Discipu-
lus. Nonne ille miser a ne-
quissimo et mendacissimo spi-
ritu erat seductus? Magi-
ster. Non ideo fuit minus
noxius. Si em̄ quis seruo opus
iniūgerit: ꝛ mōstraret ei foueā

ne intus caderet de qua surge/
re nō posset: ille vero contēpto
dn̄o sponte in foueā caderet: et
iniunctū opus inauctū ꝑmane/
ret: nō esset reus? Immo dupli
ci culpa esset obstrictus: vna q̄
dn̄m contēpsit: alia q̄ se ad in/
iunctū opus impotē fecit. Ita
fecit adā: deū contēpsit: ⁊ opus
obediētię/ foueā mortis incidit
Dis. Quali mō oportuit eum
reuerti? Mag. Honorē quem
deo abstulit reddere debuit et
ꝓ peccato satisfacere qđ fecit.
Ualde em̄ iustū est: vt qui alij
sua abstulerit: ⁊ ablata restitu/
at/ ⁊ ꝓ iiuria satisfaciat. Dis.
Quid abstulit hō deo? Mag.
Totum qđ posuit in sua curia
de suo genere facere. Disci.
Qualiter debuit ablatum ho/
norem reddere? Mag. Dia

bolum ita vincere vt ipse vict⁹
est ab eo: ⁊ seipsū omnesq̧ pre/
destinatos ad vitam tales re/
stituere/ quales futuri erant si
permansissent. Disci. Qua/
liter autē satisfacere? Magi.
Quia peccatū maius mundo
cōmisit: aliquid maius mundo
deo soluere debuit. Dis. Ho
rum neutrū nulla ratione face/
re potuit. Magi. Ideo in
morte permansit. Disci. Et
cur nō penitus periit? Mag.
Statutū dei immutari non po
tuit. Promisit enim ex genere
adę electorum numerum com/
plere. Discipu. Quid ergo?
Mag. Quia debitū honorē
non solū deus ab eo accepit: cū
eū pęnis quoq̧ subegit. Dis.
Quō est honor dei pęna hoīs?
Mag. Quia quē dulcē patrē

vt filius in gloria habere con-
tempsit: hunc suum dominū in
tormentis vt rebellis sensit ser-
uus. Disci. Cū soluere vellet
⁊ non posset: cur deus cū mise-
ricors sit/ nō ei dimisit ⁊ talem
in gloriā sumpsit? Mag. Si
deus ei ideo suū honorē dimit-
teret/ quia habere nō posset: im-
potens esset. Porro si peccatū
impunitum remaneret: aliquid
in regno dei inordinatuz esset.
Si in regno dei nil relinquitur
inordinatū: peccator igitur pu-
niri debuit. Quis eñ gemmā
de ceno sublatam in thesauros
suos recondat non purgatam?
Disci. Ad quem finē ergo de-
buit venire? Mag. Quoniā
trāsfuga seruꝰ cuz furto dñi sui
ad seuissimū tyrānū ꝓfugerat
⁊ filiꝰ reg. missꝰ ē de palatio in

Peccator de-
bu. ī puniri.

Filiꝰ dei nō
angelus re-
dēptor hoīs.

carcerē/post exulem seruū: qui tyrannū contereret: ⁊ fugitiuū seruū cum rebus in gratiam regis reduceret. Disci. Quare hō redire potuit post lapsum? Mag. Quia sicut non per se/ sed per aliuz impulsus cecidit: ita dignuz erat cum per se non posset ⁊ vellet/ per aliū adiut⁹ resurgeret. Dis. Cur nō mi/ sit angelum vt eum redimeret? Magi. Si angelus hominez redimisset: tunc illius ⁊ seruus esset. Homo autem sic restitui debuit: vt equalis angelis eēt. Et aliud oberat. Angel⁹ in sui natura īualidus erat q̄ hominē redimeret. Si autē homo fie/ ret: minus posset. Discipulus. Quare nō creauit alium homi nem de terra: ⁊ misit eum pro perdito? Magi. Si nouū

Aug⁹.

hominē de⁹ creasset/ꝛ misisset: tunc ad genus adę redēptio nō ptineret. De suo em̄ genere esse debuit/qui ꝓ homine sati sface ret. Disci. Cur non misit pa triarchas ꝛ ꝓphetas? Mag. Patriarchę ꝛ ꝓphetę in pecca tis cōcępti ꝛ nati erant: ꝛ ideo genus humanū redimere non poterāt. Dis. Euolue cętera. Mag. Quia angelus redime re non debuit et hō sati sfacere nō potuit: dei filius per quem oīa/vt ꝛ redemptio fieret: p eū assumpsit plenuȝ hominē: ꝛ in duab⁹ naturis fact⁹ est vna pso na. Et in illa natura qua deus era t/vicit diabolū vt ipse vicit hominem: ꝛ omnibus pręde sti natis cęlum aperuit/ꝛ angelis coęquauit: quod solus deus po tuit. In ea autē natura qua ho

mo fuit: pro iniuria maius mū
do soluit/ cum indebitā mortē
subijt: quod solus homo facere
debuit. Disci. Dic mihi cur
filius sit incarnatus ꝛ nō pater
nec spūssanctus? Magi. Si
pater vel spūssanctus incarna/
retur: duo filij in trinitate cōpu
tarent: vnꝰ filius virginis qui
esset incarnatꝰ: alter filius dei.
Debuit ergo ille incarnari cui
spiritaliter īiuria facta fuerat:
vt istū misericorditer saluaret:
illū iuste dānaret. Aliud etiam.
Quia oīa ꝑ filiū: ideo ꝛ redem
ptio per eū. Dis. Cur voluit
nasci de ꝟgine? Mag. Qua
tuor modis fecit deus homīes.
Uno mō absqꝫ patre ꝛ matre/
de terra. vt adā. Secundo mo/
do de solo viro. vt euā. Tertio
modo de viro et de femina. vt

Cur filiꝰ incarnatus.

Deus quatuor modis fecit hoīes

quotidie homines nascuntur. Quarto modo de sola femina q̄ priuilegiũ christo reseruatũ est: vt sicut mors per feminã intrauit: ita vita per virginem feminã intraret: q̄ mortẽ excluderet. Disci. Quare non venit mox illo tẽpore ante diluuium vel post diluuiũ? Magi. Si ante diluuiũ venisset et dicerẽt hoĩes illius temporis nõ fuisse necesse eum venire: cũ ipsi a parentibus suis omnia bona didicissent: qui nuper de paradiso exissent: ⁊ a deo ⁊ ab angelis omnia edocti essent. Si autem post diluuiũ venisset: dicerent deũ noe/ ⁊ abraam locutũ fuisse ⁊ omnia agenda vel vitanda ab eis didicisse. Dis. Quare nõ venit tẽpore legis? Mag. Si tunc venisset dicerẽt iudei

Oportunitas aduent⁹ xp̄i.

se copiose a lege instructos: gẽ
tiles ꝓo se a philosophis abun
de electos. Disci. Cur nõ di/
stulit vsqꝫ circa finem mundi?
Magi. Tunc pauci eũ imita
rentur: ⁊ electorũ numerus nõ
impleret. Necesse ergo fuit eũ Gal.4.a
venire/quãdo venit plenitudo
temporis. Disci. Quod fuit
illud tempus? Mag. Quod Tit.i.a
deus prefixit ante tpa secularia 2.Cor.5.a
scilicz cum iudei se lege magis Roma.i.b
grauari qꝫ releuari ingemisce/
bant: ⁊ gentiles relicto natura/
li vsu contra naturam turpiter
viuebant/cum neqꝫ sacerdos:
neqꝫ leuita subueniret: necesse
erat vt verus samaritanus ad/ Lu.10.c
ueniret: qui semiuiuum iumen/
to sui corporis imponeret: et
ad stabulum superne curię per Boetius
duceret. Mag. Quomõ po Conceptio et natiuitas xpi.

tuit nasci de massa peccatrice?
Mag. Ab initio deus quosdam qui
se familiarius colerent/de alijs se/
gregauit: de quibus virgo quasi de
linea deducta pullulauit. Que
Nume. 17. c. velut olim virga arida sine hu
more florem: ita sine concupiscen
tia mundo edidit saluatorem.
Disci. Qualiter genuit eum?
Aug. Mag. Sine sorde et sine do/
lore. Clausa enim ianua thalamum
vteri introiuit: humanam naturam
sibi coniunxit: clausa porta vt
Ps. 18. sponsus de thalamo processit.
Dis. Cur nouem menses clausus
fuit in vtero? Mag. Ut ho
mines qui clausi erant in mise
rijs huius mundi siue inferni/
reduceret ad consortium nouem
ordinum angelorum. Disci.
pulus. Qua hora natus est?
Ma. Media nocte. vt dicit

Dū nox mediū iter hēct sermo tu⁹ a regalibus sedibus venit. Sap.18.c
Dis. Cur ī nocte? Ma. Primo quia occultus venit: deinde vt eos qui in nocte erant erroris/ad lucē veritatis perduceret. Dis. Sciuit aliq̄d infās? Mag. Omnia plane/vtputa deus: in quo fuerūt oēs thesauri sapiētię abscōditi. Colo.2.a
Di. Potuit ambulare vł loqui mox natus? Mag. Scdm potentiā vtrūq₃ poterat: sed humanā naturā p omia absq₃ peccato imitari volebat. Dis. Contigit aliq̄d miri eo nascente? Magi. Septem specialia miracula. Di. Quę fuerī illa? Magi. Stella nimis fulgida apparuit. Circul⁹ aure⁹ vel purpure⁹ circa solem claruit. Fōs olei de terra erupit. Pax mari-

Miracula in natitate christi.

ma fuit. Uniuersus orbis ad cē
sum est descript⁹. Numer⁹ ad
xxx. milia hominū qui dn̄m re/
cusarūt ē vna die occisus. Et a
nimal brutū loquebatᷣ. Dis.
Uellem autē horū mystica au/
Miraculorū mysteria dire. Mag. Stellę signant
sanctos. Stella igitur pręclara
illuxit: quia sanctus sanctorum
venit. Circulus circa solem ful
sit: quia sol iusticię ecclesiā au/
ro sue diuinitatis: illustrare et
purpura sue passionis corona/
re venit. Oleū signat misericor
diam. Fons olei de terra fluxit
quia fons misericordię de vir/
gine manauit. Pax ingens exti
tit. quia pax vera ī terris appa
ruit. Mundus ad censum est
descriptus: quia ad supernum
regnū chrismate est signatū hu
manū genus. Qui dn̄m recusa

rũt occisi sũt: quia qui dixerũt: Nolumus hunc regnare super nos / disperierũt. Pecus loquebatur: quia populus gentium ad laudem dei conuertebatur. Lu.19.c
Disci. Omnia quę desiderat cor meũ audio. Sed quare attraxit tres magos cum muneribus? Mag. Ut tres partes mundi: asiam: africã: europã: fide & operatione ad se trahere voluit. Dis. Cur magis fugit in egyptum q̃ in aliam terram? Christus fugerit in egyptũ
Mag. Ut ostenderet se verum deum: vt sicut moyses populum dei de pharaone & egypto liberans in terram duxit repromissionis: ita ipsum fidelium de diabolo & inferno liberans ad regnum duxit beatitudinis. Unde et post septem annos reuertitur ad terram sicut moyses

israel: quia p septem dona spi-
ritussancti reduxit nos de mun
do ad celestem hierusalē. Dis.
Quare in .xxx. annis nec docuit
nec signū fecit? Mag. Exē-
pli gratia venit in mundū: ideo
voluit prius facere et p⁹ docere:
vt dr: Quia cepit iesus facere et
docere. Per hec ergo exemplū
pbebat: ne quis ante legitimā
etatē docere psumat: vel prius
velit docere q discat. Di. Cū
De baptismo christi
in eo fuerit plenitudo diuinita
tis corpalit: et nihil possit eius
grie accedere: cur baptiçat⁹ ē?
Mag. Ut nobis aquas scrifi
caret. Dis. Quare in aqua
Aque pprietas
baptiçatus est? Mag. Aqua
cōtraria est igni. Quid est pec-
catū/nisi ignis? Sicut ī animo
ira/ ita in carne cōcupiscentia.
Unī et in igne supplicij punitur.

Ut ergo hic ignis extinguatur/ in aqua baptiçatur. Et aliud. aqua sordes abluit: sitim extin guit: imaginem reddit. Ita gra tia sancti spiritus in baptisma/ te sordes peccatorum abluit: si/ tim anime verbo dei restringit: imaginē dei per culpam amis/ sam restituit. Dis. Erat pas/ ssibilis ⁊ mortal'? Mag. pas/ sio vel mors pena peccati ē. Sȝ ipse absq₃ peccato venit: ⁊ sine peccato vixit. Igit̄ scd̄m natu/ ram impassibilis ⁊ īmortal' fu/ it. Sed scd̄m potentiaȝ vtrūq₃ esse voluit passibilis atq₃ morta lis. Dis. Quare mortuus ē? Propter obediētiā: vt dicitur: Factus obediens vsq₃ ad mor/ tem. Dis. Exegit ab eo pater mortem? Mag. Minime. Dis. Cur occiderūt eū iudei?

Christ⁹ passi/ bil' ⁊ mortal'

Phil. 2. b.

Mag. Quia iusticiã viuẽdo ꝛ veritatẽ docendo indeclina/biliter tenuit. Hãc obedientiã humanitas diuinitati debuit: hanc deus ab omni rationali creatura exigit. Disci. Quis vnq̃ȝ pater vnicũ ꝛ bonũ filiuȝ occidi ꝑmittit si ꝓhibẽ queat? Mag. Cum deus vidit filiũ suuȝ tam egregium opus velle scilicȝ tyrannum expugnare: et captiuũ ab eo liberare: ad tam laudabile opus ei consensit: et eũ mori permisit. Dis. Quo modo apud deũ iustũ fuit: q̃ꝺ optimũ ꝓ impio dedit? Ma. Quia pessimus simplicem ho/minem seduxerat/ iustum erat vt optimꝰ pro eo obses fieret/ qui pessimũ reuinceret ꝛ inno/centem pristinę libertati resti/tueret. Sed ꝛ tali modo suam

Obedientia dñi ꝛ qnare morti tradi tus

Deus charitatem ostendit mun
do: vt dicit. Ut seruum redime
res filiū tradidisti. Disci. Si
pater filiū tradidit. vt dicitur:
Proprio filio suo nō pepercit Roma.8.f
deus/ sed pro nobis omnibus
tradidit eū. vt dicit: Qui tradi
dit semetipsum ꝓ nobis: quid
peccauit iudas qui etiam tradi
dit eū? Magi. Pater tradi
dit filiū. ⁊ filiꝰ seipsuʒ/ propter
charitateʒ. Judas autē ꝓpter
auariciā. Dis. Quare voluit
mori in ligno? Mag. Ut eū
q̇ ꝑ lignū vicit/ reuinceret ⁊ q̇ in
ligno cecidit redimeret. Dis.
Quare in cruce? Mag. Ut
q̄drifidū mūdū saluaret. Dis.
Ualuit mors eiꝰ ad exhaurien
dū oīm pctā? Mag. Trāscē
dit/ ⁊ infinite? Dis. Proba. Mors christi oīm peccatis sufsufficiēs
Mag. Si xp̄s corā te staret ⁊

eum dominũ maiestatis scires:
et aliquis diceret/ interfice euȝ
aut totus mũdus interibit: iter
ficeres eũ vt saluares mundũ?
Dis. Nequaꝙ̃. Ma. Qua
re? Dis. Quia vita ei⁹ longe
dignior videret̃ ꝙ̃ infiniti mũ/
di: ꝛ tale piaculũ viderer cõmit
tere/ qđ innumeris mundis nõ
posset expiari. Mag. Sicut
vita ei⁹ est dignior infinitis mũ
dis: ita mors ei⁹ longe fuit in/
numerabilib⁹ mũdis/ ideo suffi
cit ad redẽptionẽ oĩm. Disci.
Quid dedit ei pater ꝑ hoc me
rito? Mag. Quid daret ei
Jo.15.g cũ oĩa essent sua? vt dicit̃: Fili/
R oĩa mea tua sũt. Dis. Nõ po
tuit ipse mercedem sue mortis
dare cui vellet? Mag. Po
tuit. Ideo dedit eã hoĩ ꝑ quo
oĩa substituit: pro passione im/

passibilitatē: p morte imortali tatē: p pegrinatione eternā patriam. Dis. Quot horis fuit mortuus? Mag. Quadraginta. Dis. Quare? Mag. Ut q̄ttuor mūdi partes que in decalogo legis erāt viuificaret Dis. Qui crucifixerunt eum? Mag. Quia p iudeis et gentibus mori voluit: iudei mortē cōsiliati sunt: pagani eū crucifixerūt. Dis. Cur iacuit in sepulchro duas noctes et vnum diē. Magi. Due noctes significant nostras duas mortes: vnā corporis/alterā anime. Dies signāt suā mortē: que fuit lux nostrarū mortiū. Unā abstulit: alterā ad exercitiū electis reliq̄t: quā denuo veniēs exterminabit. Disci. Quo venit aīa eius post mortē? Mag. In

Crucifixores christi

Mors duplex

celestem paradisum vt dixit ad latronem. Hodie mecū eris in paradiso. Dis. Qn̄ descēdit ad infernū? Magi. Media nocte resurrectionis / qua hora angelus egyptum vastauit: ea hora idē media nocte christus infernū spoliauit: et cum triumpho inde rediens raptos in paradisū collocauit: corpus in sepulchro visitauit: qd de mortuis excitauit. Quidā sentiunt qd ab hora mortis vsq ad diē resurrectionis in inferno cum electis fuerit: et inde cū eis abiens resurrexit. Disci. Quare nō statī post mortē resurrexit? Mag. Ne dicerēt eū nō mortuū fuisse: sed in tormentis obstupuisse. Si autem post multum tempus resurrexisset: esset dubiū an esset ipse. Dis. Cur

Luce.23.f

Hora descensus christi ad inferos

Exo.12.b

De resurrectione christi

ergo tā cito resurrexit? Ma. Ut citius suos consolaret̄ / qui de sua morte tristabant̄. Dis. Quare in prima die hebdomade? Magi. Ut ea die mundū innouaret qua eum creauerat. Dis. Cur in tertia die passionis? Magi. Ut eos qui trib⁹ tēporibus ante legē / sub lege / sub gratia mortui erant / in peccatis subueniret. ⁊ vt nos qui factis / verbis / cogitationibus labimur: per fidem sanctę trinitatis resurgamus. Discipulus. Ubi mansit illis tribus diebus? Magister. In terreno paradiso / vt creditnr / cum enoch et helia: et cum his qui cum eo resurrexerunt. Discipulus. Qualem formā habuit post resurrectionem? Magister. Septies splendi-

diorē q̄ sol. Dis. Quali for
ma viderūt eum sui? Magi.
Tali vt cū ante videre consue/
uerant. Dis. Apparuit vesti
tus? Mag. Uestes ex aere
assūpserat/q̄ eo euanascēte eua
nuerūt. Dis. Quotiēs appa
xij. apparitiones christi᷒ p᷒ resurrectōnē ruit? Mag. Duodecies. Pri
mo die octies. Primo ioseph
ab arimathia in carcere: in quo
positus erat/eo q̄ eū sepelisset:
vt scripta nichodemi declarāt.
Secūdo matri sue: vt sedulius
manifestat. Tertio marie mag
Mar. 16. c. dalene: vt marc᷒ asserit. Quar
to duob᷒ a sepulchro reuerten
tib᷒: vt matthe᷒ pandit. Quin
1. Cor. 15. a. to iacobo. vt paulus testat̄: qui
se in sexta feria deuouerat non
manducaturum donec videret
Luce. 24. b. christū viuum. Sexto petro: vt
lucas fatet̄: q̄ ꝓpter negationē

ab aliis segregatus in fletib⁹ p/
manebat. Septio duob⁹ ĩ via Ibidem.c
in emaus. vt iterũ lucas loqt.
Octauo oĩbus ianuis clausis Iohã. 20.c.
in sero. vt iohannes describit.
Nono: in octauo die qñ cũ tho Ibidem.f
mas palpauit. Decimo ad ma Iohã. 20.a
re tyberiadis. Undecimo in Matth. vlti.
monte galileę. Duodecimo re/ Marci. 16.c.
cumbentib⁹ vndecim. Disci.
Cur dicũt euãgelia: Apparuit
pmo marię magdalenę: Ma.
Euãgelia cũ sũma auctoritate
sunt edita: ⁊ scribere nolebant
nisi ea q̃ oĩbus nota erant. Uñ
dicit. Multa fecit iesus q̃ non Iohã. 20.g
sũt scripta in libro hoc: hoc est
in euãgelio. In aliis autẽ q̃dã
non tñ oĩa inueniunt. Disci.
Ascẽdit solus: Mag. Qui
cũ eo surrexerũt/cũ eo ⁊ ascen/
derunt. Disci. Qua forma

De ascensio-ne domini

ascendit? Mag. Usq3 ad nubes ea forma q̃ ante passionez.

Act.1.a

Suscept⁹ autē a nubib⁹: ea q̃ in monte apparuit. Dis. Quare nō statim ascēdit cū resurrexit? Ma. Propt̄ tres causas. Primo/ vt experimēto discerent eū veraciter resurrexisse/ quē viderunt manducare ⁊ bibere. Secundo post quadraginta dies voluit ascendere vt demonstraret eos qui decalogū legis per quattuor euāgelia impleuerūt/ posse cęlū scandere. Tertio qđ ecclesia que corpus est christi. post passionē quā sub antichristo erit passura: deinde post q̄draginta dies/ credit̄ cęlū ascēsura.

Sessio christi

Disci. Quid est christū ī dextera patris sedere? Ma. Humanitatez in gloria diuinitatis requiescere. Di. Qua-

liter interpellat ꝓ nobis patrē?
Ma. Repñsentādo suā passio
nē. Dis. Cur misit spm̄sctm̄
nisi post decem dies? Mag.
Ob tres causas. Pri̇̄o vt apl'i
ieiunijs ⁊ orōnibꝰ se aptos eiꝰ
aduētui pꝑpararēt. Secūdo qđ
hij spm̄sctm̄ acciperēt/ q decē
pꝑcepta explerēt. Tertio in q̄nq̄
gesimo die a resurrectiōe: vt si/
cut ppl's dei pꝰ liberationē ab
egypto q̄nq̄gesimo die accepit
legē timoris: in iubileo etiā id
est q̄nq̄gesimo āno accepit po/
pulus amissā libertatē ⁊ heredi
tatem: ita hac die accepit ppl's
christianꝰ amissā libertatē ⁊ pa
radisi hereditatē. Di. Hȝ xp̄s
plenū gaudiū? Ma. Quodā/
modo hȝ: q̄dāmō n̄ hȝ. Quātū
ad sui ꝑsonā plenissimū. Quan
tum ad suū corpꝰ qđ ē ecclesia/

De missione spūssancti.

De plenitu-dine gaudij christi.

adhuc minime. Adhuc em̄ nō sunt oīa subiecta sub pedibus eius. A iudeis em̄ adhuc blasphemat. A gentib⁹ subsannat: ab hereticis dilacerat: a malis christianis impugnat: in membris etiā suis quotidie patitur. Cū hec oīa ad se collegerit/ tūc plenū gaudiū habebit. Disci. Quō ecclesia ei⁹ corp⁹/ ⁊ electi mēbra? Mag. Uti corpus capiti inheret ⁊ ab eo regit: ita ecclesia p sacramenta corporis christi ei cōiungit. Immo vnū cū eo efficit: a q̄ oēs iusti ī suo ordine vt membra a capite gubernant. Cui⁹ capitis oculi sūt pphete: qui futura p̄uiderunt. Sūt ⁊ apl'i: q̄ alios de via erroris ad lumē iusticie deduxerūt. Aures sunt obediētes. Nares sūt discreti. Flegma quod per

Ecc'lia corp⁹ cū mēbris.

nares eijcitur/heretici: qui iudi
cio discretorũ de capite christi
emungunt. Os sunt doctores.
Dentes/sacre scripture exposi
tores. Man⁹ ecclesie defenso/
res. Pedes agricole ecclesiam
p ascentes. Porro fim⁹ qui de
ventre egredit/porci/sunt imũ
di infra ecclesiã: et facinorosi q̃
ventrẽ matris ecclesiã onerãt:
quos p mortis egestionẽ demo
nes vt porci deuorãt. Qď cor/
p us cõpage charitatis in vnũ
c õglutinat. Dis. Quare cor
pus eius de pane ⁊ sanguis de
vino cõficit? Mag. Corpus
ideo de pane: qꝛ ipse dixit. Ego
sum panis viuus. Sãguis aũt
ideo de vino: qꝛ ipse dixit. Ego
sum vitis vera. Et sicut pane
corpus nutrit: ita christi cibo
aĩa reficit: ⁊ sicut panis ex mul

De corpore ⁊ sanguie xp̄i

Johan. 6. c
Johan. 15 a
Paschasius

tis granis conficit: ita corpus
christi ex multis electis colligi
tur: et sicut panis igne coquit:
ita christ⁹ in camino ignis assa/
tur/ qui panis ꝛ caro dicit: qꝛ
Aug⁹. vt agn⁹ pro nobis imolat. Et
vinū ex multis racemis eliqua/
tur: ꝛ in torculari exprimit: ita
corp⁹ christi ex multis iustis cō
paginat: qui in ꝓlo crucis tor/
quetur. Qđ vinū in sanguinem
vertit: vt aīa nostra quę in san
guine est ꝑ hoc viuificet. Dis.
Cū ſpēs panis et vini videat:
quō caro ꝛ sanguis ꝑdicatur:
Anselm⁹ Magi. Cum verū sit illud ꝙ
maria eū genuit: ꝙ pependit: ꝙ
cęlos penetrauit: species ideo
panis et vini remansit: ne si tu
purū vt vere est sanguinē de la
tere stillantē cerneres: hunc la/
bijs attingere abhorreres: et vt

maius meritū haberes: cū non visu / sed intellectu crederes. Disci. Que salus est in hoc? Magis. Summa. Sicut eñi esca in carnē comedentis vertitur: ita quisqȝ fidelis per comestionē hui⁹ cibi in corp⁹ xp̄i vertitur. Igitur p fidē ī mundo in vitijs ⁊ cōcupiscentijs christo crucifigitur. In baptismo cum christo sepelit̄. Ideo ⁊ ter īmergitur. Per cibū corporis eius incorporamur ei. Et ideo necesse est vt illuc quo christus est transferamur. Dis. Habent plus sctitatis q̄ plus accipiūt? Mag. Ut de manna dicitur: qui plus collegit non plus habuit: nec qui minus collegit minus habuit: ita omnes equaliter sumunt: et vnusquisqȝ totum dei agnum comedit: et

Fruct⁹ sacramēti

Exo.16.d

tamen integer in celo pmanet.

De sacerdotibus

Dis. Quã mercedẽ habẽt qui hoc digne tractant? Magis. Duplici p̄mio remunerabunt: vna corona/qr cũ veneratione tractant: altera/qr se ad hoc dignis morib⁹ coaptant coronabunt. Dis. Quid de his sentis q̄ hoc indigne tractãt: ⁊ contra canonum instituta agunt? Mag. Qui contra ius fasq̧ publice fornicationẽ agũt: vel ecclesias aut ordines emunt: et prauo exemplo pplm̄ dei occidunt/ ⁊ hec oĩa temere defendunt: hŭ tales dñi sunt traditores simul ⁊ crucifixores. Dis.

Qualiter missa debeat celebrari

Probe. Qua causa debent sacerdotes missas celebrare? Magi. Dei causa soli⁹ ⁊ sue salutis: ⁊ toti⁹ ecclesie. Sz ipsi lucri causa celebrant: vt videli/

cet ab oīb⁹ honorent̄ ⁊ in tēpo ralib⁹ rebus ditent̄. Qui igitur mysteriū christi passionis pro fauore humano et tpali lucro vendūt: q̄d aliud agūt q̄ȝ deum tradūt? Cū vero sordidis manibus ⁊ polluta cōsciētia illum tractare p̄sumunt: in cuius conspectu nec celi mundi sunt: q̄d aliud q̄ȝ deū crucifigunt? Dis. Potest ppl's ex eis trahere culpam? Ma. Cū filij heli polluerūt sacrificiū dñi: tot⁹ ppl's pene subijt interitū. Unde patet: q̄ q̄tq̄t ceci istos duces cecos in foueā sequunt̄: imo cōmunicando eis cōmunicant/cū eisdem in penis participant. I. Reg. 2. c Dis. Quid si eis inscij cōmunicauerit? Magi. Qui tangit picē inq̄nabit̄ ab ea. Et ido q̄ eis q̄ȝuis inscij cōmunicāt: tū Eccl. 13. a

ab eis cōtaminant. Qui si resi
puerint: nō error nocebit. Dis.
Conficiunt corpus dn̄i tales?
Magi. Quāuis dānatissimi
tamē p v̄ba q̄ recitāt fit corp⁹
dn̄i. Non em̄ ipsi/ sed christus
consecrat: ꝛ p inimicos salutē
filijs operat. Vn̄ et a pessimis
non peiorat: ꝛ ab optimis non
melioraf. Sicut solis radius a
ceno nō sordidat: nec a sanctua
rio splendificat. Disci. Cum
igit bonū sit qđ per eos confi/
citur: ꝛ accipientib⁹ nō ab eis/
sed a christo detur: cur bonum
pcipienti in perniciē vertitur?
Magi. Bonū pcipienti non
solū pdest/ imo obest si contra
īterdictū hoc ab eo accipit a q̄
nō dз. Dis. Proba. Magi.
In paradiso nullū pomū erat
malū/ cū deus fecisset oīa bona.

De sacramenti cō fectione.

Gen. j. b.

valde. Sed hō bonū sibi in ma
lum vertit: cum hoc a serpente/
imo a diabolo pcipe ñ spreuit.
Si quis positus in mortis pi/
culo: nōne muniēdꝰ est ab his
viatico? Si qs zelo iusticię ab
eis cōmunicationē accipere re
nuerit: ⁊ se p os sacerdotum in
vnitate ecclesię quotidie cōmu
nicare nō dubitauerit: hūc cre/
do hac fide saluari si obierit.
Si qs vero eorum opera exe/
crans ⁊ bonū christi venerans:
simpliciter ab eis cōmunicat: ⁊
hunc credo fide saluari: quia et
ioseph corpus iesu a pilato ac/ Ioh. 19. c.
cępit. Discipulus. Possunt
deum placare pro populo?
Magister. Immo magis De malis
offendunt. Suo enim ingressu sacerdotibꝰ
loca sacra contaminant: ve/
stes sacras et vasa deo dicata

suo tactu cōmaculāt: Hos ab/
Paschasius. horret angelorum cōuentus: hos
Deut.32.a fugit ipse dn̄s. vt dr: Prouoca
uerūt eū filij sui: et nō filij ei⁹ in
sordib⁹. Ideo abscondā faciez
meaz ab eis: dicit dn̄s. Filios/
ppter sacerdotiū dixit: non fi/
lios/ ppter sordes subiūxit. ho
rum sacrificiuz nō suscipit de⁹:
Malach.1.b sed abhominat. vt dr: Sacrifi/
cium vestrū odit aīa mea dicit
dn̄s: qr panē pollutū obtulisti
mihi. Corpus dn̄i cū pollui ne/
queat: qn̄tū in ipsis est polluit/
cū indiscrete velut aliū panē su
munt. Oratio eorum nō suscipit:
Ps.108. sed fiet in peccatū: qr non exau/
diet dn̄s. Benedictio eorum ī ma
ledictionē conuertit. vt dicit:
Malach.2.a Conuertā benedictionē vestrā
ī maledictionē dicit dn̄s Dis.
Sumāt hi corp⁹ dn̄i: Magi.

Soli filij dei accipiunt corpus christi: q̃ christo sũt ĩcorporati et deũ visuri. Qui aũt q̃ ĩ christo nõ manẽt: q̃uis videãt ad eos porrigere corpus christi: nõ sumunt/sed iudiciũ sibi mãducãt et bibũt. Corpus autẽ christi p manus angelorũ in celũ defert: carbo vero a demone eis in os pijcit: vt cyprian⁹ testat. Qñ qui sumũt vt aliud vinũ: vertitur eis in fel draconũ: et in venenũ aspidũ insanabile. Disci. Nõne iudas accepit idẽ qđ petrus? Mag. Nequaq̃: quia petrus dilexit: ideo acceptũ sacrificiũ eũ dño coaduniuit. Judas vero q2 dñm odiuit: spẽm panis quidẽ accepit: sed v̄tus sacramẽti in christo remansit. Ideo post buccellã mox in eũ diabolus ĩtrauit: q̃uis iude nõ

Qui sumant digne corpus christi.

1. Cor. 11. f.

Cyprianus

Deute. 32. e

Joan.13. corpus: sed bucellam tm̄ intin-
ctam/scilicet nō consecratā de/
dit. Disc. Est eis obediēdū?
Magi. Ubi bonū p̄cipiunt:
nō eis sed dn̄o est obediendū.
Math.22.a Dicunt em̄ ꝛ nō faciunt. Ubi
maluz imperant: contemnendi
Act.5. sunt: quia oportet deo magis
q̄ȝ hominib⁹ obedire. Disci.
Possunt soluere vel ligare?
Magi. Si ab ecclesia publi/
co iudicio separati nō sunt: q̄ȝ/
uis ipsi fortiꝰ ligati sint: vtrūq̄ȝ
possunt: quia nō ipi/sed christ⁹
p eoꝝ officiū ligat ꝛ soluit. Si
autē iudicio ecclesię fuerint ex/
clusi spernendi sunt vt ethnici.
Quādiu iudas cū aplis fuit: vt
amicus apparuit: ꝛ vt apli alij
p̄dicauit: baptiçauit: signa fecit
postq̄ȝ ab eis recessit/vt publi/
cus hostis apparuit. Ita iusti

q̄diu sunt in cōmunione eccle/
sie/oīa sacramenta p eos facta
erūt rata. Si seclusi fuerint: q̄/
cūqz fuerit erūt irrita. Qr igit̄
sūt lupi: a christi ouib' sūt fugiē
di. vt dr: Exite de medio eorum Esa. 52. c
pp'le me': ne pticipes sitis illo/
rū in tormētis. Dis. Nō pōt
hō sua ppter eos relinquere?
Mag. Ista sepatio nō potest Augustinus
corporaliter fieri: nec debet: qr
si boni a malis separant̄: iā ne/ De fuga ma
mo ad bonū p eos cōuertit̄: in lorum
qb' tn̄ sūt deuitādi: pcipue ī cō/
uiuio ī seruitio dei. vt dr: Nec 1. Cor. 5. b
cū hmōi cibū sumere. Fugiēdi
sunt mēte ⁊ volūtate: ne consen
tiat̄ opib' eoꝝ. Dis. Qualit̄
fit cōsensus ad illorum actus?
Mag. Si illoꝝ malefacta lau
dantur: ⁊ ad pperāda flagitia
cōsilio vel pecunia auxiliantur:

Anselmus Ideo nõ solũ qui faciũt/sȝ etiã q̃ consentiũt digni sunt morte. Itaqȝ mali q̃ȝdiu ab ecclia publice nõ sunt segregati/non sunt deuitandi: nisi sibiinuicẽ ꝛ p̃lati ꝛ subditi ita in malo consentiant vt nullus eoꝝ prauitatem arguat: tũc omnino sunt fugiendi: qꝛ tũc sunt causa ruine ppli.

Si malis sit p̃dicandum. Dis. Debẽt malis verba dei dici? Mag. Si sciũt nõ sunt eis dicenda: qꝛ ꝓditor est q̃ eis cũ sint hostes reserat dei secreta. Unde dicit. Nolite sanctũ dare canibus: nec mittatis margaritas porcis: ne conculcẽt ꝛ irrideant. Ubi autem nesciunt: ꝓpter electos q̃ inter eos latẽt cõuertendi: sunt sermones dei ꝓferendi: sicut ꝛ dñs non cessauit petro ꝛ aliis saluandis verba salutis ministrare: q̃uis sci

Matth. 7. c

ret iudā ⁊ phariseos inde scan
dalizando cruciari. Dis. De
bent tolerari: cū christus tolera
uerit iudā? Mag. Mali in
ecclesia sunt tolerandi ⁊ nō imi
tandi quo adusqꝫ ipse cū venti
labro veniat: grana de palea ex
cutiens: ⁊ zizaniis igni traditis
triticū in horrea sua recondat. Matth. 3. c.

Explicit Liber primus.

Elucidarij theologie
Liber Secūdus. Disci.

Anima mea exultat
in dño: qꝫ de occulto
ignorantie nubilo
tāto per te illustra
tus sum scientie ra
dio. Queso itaqꝫ decus eccle
sie / vt liceat adhuc mihi aliqua

inquirere. Mag. Quere que vis: et audies quod cupis. Disci. Dicitur malum nihil esse. Sed si nihil est: valde mirum videtur cur deus angelos et homines damnet: cum nihil faciant. Si autem aliquid est: videtur esse a deo: cum omnia sint ab ipso: et sequitur quod sit auctor mali et iniuste eos qui hoc faciunt damnet. Mag. A deo nempe sunt omnia: et omnia fecit bona valde: et ideo malum probatur nihil per substantiam esse. Omnia enim quae fecit deus subsistunt. Omnis vero substantia bona est. Sed malum non habet substantiam. Igitur malum nihil est. Quod autem malum dicitur nihil, hoc est: ubi non est bonum. sicut cecitas, ubi non est visus: aut tenebre: cum cecitas et tenebre non sint substantie. Tria sunt: natura: creatura: factura. Creatura ut elementa. natura: ut ex

Boetius

Gen. i. d

Malum quomodo nihil sit.
Aug.

seipsis nascentia: Natura/vt q̃ angelus vel hō facit aut patit᷑. Faciūt peccata: patiunt᷑ penas peccati. Hec deus nō fecit: sed fieri pmisit. vt dr: Deus mortē nō fecit. Peccatū autē nihil est aliud q̃ʒ qđ preceptū est non facere: aut aliter q̃ʒ qđ preceptū nō est agere. Sicut nō ē malū aliqđ/nisi bono: id est gaudio carere. Nō saltim vocabulum habet a deo tali mō: cū sit p illā substātiā quā fecit deus. Iuste vero dānat eos de⁹/id ē nō dat eis gaudiū q̄ nō faciūt vl' aliud faciūt q̃ʒ sit p̄ceptū. Di. Quis est auctor pcti? Ma. Ipse hō: incētor ꝓo diabol⁹. Di. Est graue peccare? Ma. Minimū pctm̄ sciēt᷑ cōmissū graui⁹ ē toto mūdo. Quicqd āt mali vl' pcti agit᷑: totū ī laudē dei ꝯtit᷑ ⁊ iō ī

Sap. j. d
Peccatū qđ sit.

Ambrosius.

Grauitas peccati minimi.

omni creatura dei nihil mali eẽ vel fieri comprobatur. Disci. Quid dicis: homicidiũ ⁊ adulteriũ nõ est peccatũ vel malũ? Mag. Homicidiũ sępe bonũ
1. Reg 17. f. ꝓdicatur. vt occisio golię a da/
Judit. 13. a. uid: ⁊ holoferni a iudith. Qñ tũc malũ dr: cũ ꝓprio impulsu ꝑpetratur. Coniugiũ bonũ creditur: sed ideo malũ est adulte/ riũ: qꝛ aliter fit q̃ꝫ sit cõcessum: quę tñ in laudẽ dei vertunt̃ cũ
Punitio dei iusta ꝓbatur a simili. ab eo iuste puniunt̃. Sicut eñi imperatoꝛ est laudabilis ꝙ milites suos remunerat: ita ẽ etiã laudabilis / immo laudabilioꝛ ꝙ ꝓdones latronesq̄ꝫ damnat. Ita vtiq̄ꝫ sicut deus in salua/ tione iustoꝝ gloriat̃: sic in ꝑdi/ tione impioꝝ ꝑ oĩa laudatur.
Sap. 11. d. Dis. Cũ scriptũ sit: nihil odisti eoꝝ q̃ fecisti: quõ dr deᵘ bonos

amare / malos odio habere?
Mag. Cuncta deus diligit q̄ creauit: sed non cūcta in vno loco locauit. Sicut pictor om̄es colores diligit: sed quosdā pre alijs eligit: et vnūquēq3 apto loco ponit. ita deus vnūquēq3 sibi ꝯuenīēti loco disponit. Ideo dic it eos diligere quos in celesti palatio recipit: illos odisse quos in infernali carcere mergit. Disci. Quid est liberū arbitrinm? Mag. In potestate homīs esse et velle et posse bonū et malum. Hoc ī paradiso homo habuit liberum: nunc vero captiuū: q2 bonū non vult nisi gratia dei ꝑueniat: nec pōt nisi eū subsequat. Dis. Quid dicis de his qui seculum relinquūt religionis habitū sumāt trāsacto aliquo tp̄e reijciunt: et

De libero arbitrio.

peiores q̄ prius fuerunt fiunt: Quidā vero aliqua bona incipiunt/postea deserūt: ⁊ ad iniquitatē redeunt. Magi. De his dicit: Sunt emulatores: et callidi ꝓuocant irā dei. Sepe seruus errantē filiū ꝯtrahit ad patrē/ ⁊ ip̄e ad opus suū redit: ita isti electos ad deū ꝯtrahūt/ ⁊ ipsi ad mala studia redeunt. Sic etiā timor charitatē ad regnum ducit: ⁊ ip̄e nō introibit. Sicut em̄ diabolus seruit deo: ita mēbra eius seruiūt electis etiam tali modo. Dis. Quomodo seruit diabolꝰ deo? Mag. Quia gloriosus p̄nceps despexit eē in palatio: fecit eū deꝰ laboriosum fabrū in hoc mūdo: vt coactus totis viribus seruiat/ qui vacare deo fruendo nolebat. Vn̄ dicit. Faciā eū tibi ser

Job.36.b

De recidiuantibꝰ

Job.40.e

uum sempiternū. cuius fabri ca min⁹ est afflictio ⁊ tribulatio. Folles sūt temptatiōes. Mal/lei ⁊ forcipes sūt tortores ⁊ p/secutores. Lime vel serre sunt lingue maledicentiū ⁊ detrahētium. Tali camino ⁊ his instrumentis purgat ipse aurea vasa celestis regis. Hoc sunt electi: in quibus renouat imaginem dei. Reprobos autem qui contra regem agūt: ⁊ ipse tortor vt hostes punit. Tali modo seruit diabolus deo. Dis. Qualiter membra eius seruiūt electis? Mag. Cum eos tradūt ad regnum simulatiōe: vel impellūt aduersitate. Simulatiōe quidem eos tradunt/ cū bona exteri⁹ simulāt q̄ īteri⁹ nō amāt: Tūc filij dei adhuc ī errore positi/ p eorū exēpla bōa arripiūt q̄ toto cor

Diabolus faber.

Mali seruiūt electis dupliciter.

de diligunt: ꝛ cū illi bona dese/
runt q̄ nō amauerūt/isti firmi⁹
incępto bono inhęrebunt: vt
olim cū mali angeli ceciderunt
boni firmius steterūt. Aduersi
tate autē eos ĩpellunt) cum eis
tpalia q̄ plus iusto diligūt au/
ferunt: ꝛ eis ne carnalia deside
ria implere ꝑualeant obsistunt
Vñ diabolus ꝛ mali vtiles im
mo necessarij cōprobant. Dis.
Cur mali diuitijs hic affluunt
cū potentia florent/sanitate vi/
gent: contra boni de inopia ta/
bescunt: a malis iniuste oppri/
munt: debilitate marcescunt?
Mag. Propter electos ma/
li redundant: vt hic despiciant
q̄bus florere etiā pessimos con
siderant. Diuitijs habundant:
primo vt mala q̄ concupiscunt
iusto iudicio dei explere per pe

De diuitijs/ potētia ꝛ sos/ litate malo/ rum.

cuniā valeant. Secūdo vt si q̄ bona fecerint/per hęc remunerent. Oīa em̄ q̄ faciūt ꝓ terrenis agunt. Vñ ⁊ mercedē suā receperūt. Potentia splendēt ꝑmo ꝓpter seipsos: vt mala q̄ amant potenter expleant. Secundo ꝓpter reprobos: vt eos in malis defendāt. Tertio ꝓpt̄ electos: vt eos castigent ⁊ a malis actib⁹ emendēt. Sospitate autē pollent/ nec cū hominib⁹ flagitia sentiūt: vt post eos grauior dolor excruciet. Boni aūt inedia/oppressione/lāguore afficiunt̄: ne in malis delectentur aut si aliq̄ cōtra deum egerint: deleant̄: si nō p patientiā coronent̄. Dis. Cur ecōtra quidā boni hic diuitijs redundant et potentia sublimant̄: validitate roborant̄: mali autem pecunia

Matth. vi. a

Afflictio bonorum.

oppressione/infirmitate labo-rant. Magi. Quibusdã electis diuitię ideo conceduntur: vt bona quę amant rebus im-pleant. Et per hęc etiam ad-monentur: si hęc temporalia suauia/quanto magis ęterna vidẽ-tur. Potentia sublimãtur/pri-mo propter seipsos: vt bona q̃ mẽte cõceperũt potenter exerce-re possint. Secundo ꝓpter ele-ctos: vt eis in bonis tutela sint. Tertio propter reprobos: vt eos reprimant ne tantum q̃n-tum volunt noceant. Sanita-te solidantur: ne iusti de eorum ęgritudine contristentur/ sed de eorum salute lętentur. Econ-tra quidam mali hic egestate/ afflictione corporis/dolore su-spirant: vt p hęc discãt quam ama-ra sunt/ad q̃ prius moribus fe-

De diuitijs potentia et sospitate bonorum

De miseria malorum

stinant. Dis. Quare quidam mali diu viuunt/ quidam vero boni citius moriuntur: ecōtra aliqui boni diuturnam vitā du cunt: mali vero celerius obeūt?
Mag. Mali ideo diu viuere permittuntur: vt electi per eos exerceantur ⁊ vitijs corrigant: ipi vero post maiore supplicio torqueantur. Boni autem citi/ us tolluntur/ ne diutius hic ad uersis atterantur: sed māsuris gaudijs inserantur. Econtra lō geua vita iustis datur: vt meri tuum illorum augeatur/ cū plu res per eorum exempla conuer tuntur. Mali sane celeriter ad tormentum rapiuntur: vt ele/ ctis adhuc errantibus timor in cutiatur: ⁊ sic ab errore trahan tur. Di. Sunt felices qui hic aduersitate non tanguntur?

De lōga vi- ta maloꝝ

De vita longa iu stoꝝ

De infelicissimis. Magi. Immo infelices sunt q̄bus ꝑmittit hic suauiter viuere: ⁊ oīa desideria sua ꝓ libitu implere. Sic aduersitate non tangunt: q2 tali modo vt arida

De felicissimis. ligna ad ignē nutriunt. Cōtra sunt felicissimi q̄ hic a suis desiderijs arcent ⁊ multis asperitatibus exercent: quia tali modo vt filij ad regnum erudiunt flagellis / vt dr: De⁹ flagellat om

Heb.xi.d nē filiū quē recipit. Volo te scire: ꝙ reprobi q̄uis corona regni potiant omnino impotentes sunt ⁊ nūq̄ sine supplicio erunt: electi vero q̄uis captiui / q̄uis in carcere semꝑ potentes sunt: ⁊ nūq̄ ꝓmio carebūt. Disci. Pro dei amore fac me hoc celerius videre. Magi.

Impotentia reproborū Reprobi īpotentes sunt: q2 ꝓuenit eos ira dei. Bonū volūt ⁊

ideo nullo mō possunt. Malā
vero ⁊ volunt ⁊ possunt. Ma Doctrina.
lum vero ꝓbatuȝ est nihil esse:
ideo cōstat eos nihil posse. Si
ne supplicio nō sunt: qꝛ seua cō
scientia cruciant̄: cōtinuo timo
re anxiant̄ ne capiant̄: ne occi
dant̄: ne res sue tollant̄. Unde
dicit̄: Non est pax impijs dicit Esa.xlviij.c.
dn̄s. Ecōtra electi nimiū potē
tes sūt: qꝛ ꝑuenit eos grā dei: ⁊ Potentia electorum.
bonū volunt ⁊ possunt: maluȝ
vero despiciūt. Premio nō ca
rent: qꝛ sine timore manēt ⁊ fu
ture libertatis certi gaudent.
Un̄ dr: Iustꝰ sine timore erit.
Aliud autē volo tibi insinuare
ꝙ malis nihil boni contingat:
et bonis nihil mali eueniat.
Dis. In dei noīe q̄d loquerȓ:
Nōne hic mali cōuiuijs delici
antur decore: ⁊ cōmixtione mu

lierum iocũdantur: ⁊ p̃ciosa ve
ste gloriant̄ pecunia ⁊ magnis
edificijs exaltant̄: Econtra bo
ni hic carcerib⁹ includunt̄: ver
beribus tundunt̄: fame ⁊ siti ⁊
alijs cruciatibus affliguntur.

Mali inopes ⁊ miseri. Mag. Cũ fortuna malis pro
spera arriserit: et eis copiã de
suo cornu his bonis q̃ enume/
rãsti repleuerit: tunc assimilant̄
pisci: q̃ mordẽs hamũ gratulat̄
sed hoc tripudio de aq̃ tractus
enecat̄. Aut illi cui poculũ mel
lis prębet̄ / ⁊ post sine fine ama
rũ mare epotare coget̄. Nã ꝓ
Luc. 16. f. epulis replent̄ / vt ille diues ab
synthio amaritudinis: ⁊ ꝓ mu
lierũ amore sulphureo fętore:
ꝓ vestit⁹ nitore induent̄ confu/
sione: ⁊ pro pecunia ⁊ ędificijs
hereditabũt vmbras in inferna
Job. 21. b libus antris. Vñ dr: Ducũt in

donis dies suos: ⁊ in pūcto ad
inferna descendēt. Porro bo/ — Justi locupletes ⁊ beati
ni/ quosquos asseris huiusce/
modi incōmodis affici: similes
sūt illis qui piper vel aliā ama/
ram herbā gustu ꝑlibant/ vt vi
num ꝑsumptū suauius sapiat.
Ita ipsi ꝓ carcere recipient in
eterna tabernacula: ꝓ verberi/ — Lu.16.b.
bus obtinebūt gaudiū ⁊ letici/
am: pro fame ⁊ siti nō esurient
neq; sitient ampliꝰ: ꝓ cruciati/ — Apocal.7.b
bus fugiet dolor ⁊ gemitꝰ. Ex q̄
ꝓbo: iustos semꝑ locupletes et
btōs: īpios esse inopes ⁊ mise/
ros. Dis. Unde dignitates? — De dignitatibus.
Mag. A deo vtiq; sunt oēs
dignitates vl' ptātes: maloꝝ seu
etiā bonoꝝ. Ūn ptās nō ē nisi — Roma.13.a
a deo. Cur autē aliqn̄ boni/ ali/
quādo mali ptātes sortiant̄ iā
supiꝰ dictū ē. Dis. Quā sniaꝫ

profers de his qui eas vendūt vel emūt? Magi. Qui eas
Act. viij. d. emūt cum symone interitū sub ibunt. Qui vero vendunt: cum
iiij. Reg. v. g giezi lepram anime incurrunt.
De cura pastorali platorum. Dis. Habēt p̄lati maius meritum apud deū? Ma. Ordo officij aut dignitas potestatis nihil cōfert homini apud deū: si desit meritum. Porro qui in ecclesijs p̄sūt vt p̄sbyteri ⁊ epi si verbo ⁊ exemplo bene p̄sunt: tot p̄mia p̄ alijs habebūt quot aīe p eos salue fiunt: vt dicitur:
Math. 24. d Sup omnia bona sua cōstituet
Gregorius eos. Si autē subditis verbum salutis subtrahunt ⁊ eos in foueā mortis p sua exēpla ducūt: tot penas p̄ alijs hereditabunt et q̄t aīe eoꝝ exēplo perierunt: vel q̄t saluare p̄dicādo neglexerunt. vt dr: Cui plus cōmittitꝰ

plus ab eo exigit. Et iter: Potentes potenter tormēta patiētur. Qui autē in secularib⁹ prelati sunt/ vt reges ꝛ iudices: si iuste iudicāt ꝛ subiectos clemēter tractant: maiorē gratiā pre aliis a iusto iudice deo cōsequētur: qꝛ qui bene ministrāt bonū gradū sibi acquirunt. Si autē iniuste ꝛ crudeliter ppl'm opprimunt: atrociora supplicia pre aliis habebūt: qꝛ durissimū iudiciuz fiet his qui psunt: ꝛ iudiciū sine misericordia ei qui non fecit misericordiā. Disci. Cū electi nō sint de mundo cur cū reprobis patiunt aduersa mundi? Magi. Quia malis communicant/ideo cū ipsis aspera tolerāt: qꝛ vero in mūdialibus sepe irretiunt/ideo a mundi infortuniis affliguntur. Disci.

Sap. 6. a

Prelatorum secularium cōditio

1. Timo. 3. c.

Sap. 6. a.
Jaco. 2. c

De puidentia dei.

Quid est puidẽtia dei? Ma. Ea cognitio q̃ oia ventura p̄sciuit: imo ispexit vt p̄sentia. Di.

Augustinus

Si de⁹ cũcta p̄sciuit ⁊ ita ea ventura per pphetas p̄dixit: ⁊ non possit in sua puidẽtia falli: ⁊ celũ ⁊ terra p̄us trãsient q̃ verba dei possint imutari: vident̃ necessitate cũcta euenisse q̃ nunq̃ cõtigerũt vel adhuc futura sũt

Matth. 24. c

Magi. Due necessitates sũt.

Necessitas duplex.

vna naturalis: vt solẽ in oriẽte oriri: vel diẽ noctẽ seq̃. Altera volũtaria: vt hominẽ ambulare / sedere. Que de⁹ vult vt fiãt vt celũ ⁊ terrã ineuitabile ẽ nõ euenire: sed oia necesse ẽ ita cõtingere. Que autẽ tm̃ fieri permittit: vt hoies p liberum arbitriũ bonũ vel malũ facere: nõ ẽ necesse euenire. Oia que futuri hoies facturi erãt / de⁹ futura p̄

Prescientia diuina.

sciuit/ et per prophetas fienda predixit. Non tamen aliquam vim sua prescia eis obtulit ut fieri essent: sed potius ipsi vim necessitati intulerint/ cum voluntatem suam expleret. Dis. Accidit aliquid casu? Ma. Nihil omnino: sed omnia dei ordinatione. Dis. Quod tunc aliquas eccl'ie vel edificia etiam fortuitu igne inuadente quasi casu concremantur? Ma. Casus nihil est. Scriptum est autem: Nihil fit in terra sine causa. Unde patet: quod nulla ecclesia vel alia causa etiam in mundo nec comburitur/ nec destruitur: nisi prius a deo iudicetur. Contingit autem hoc tribus causis. Primo si eccl'ie edes per iniuste acquisita fiant. Secundo si inhabitantes eas per immundicias coinquinant. Tertio si eas homines plus quam ecclesias diligunt. Sed nec minimum pecus homini moritur vel infirmatur nisi nutu dei iudicetur. Di. Cum mors et egritudo

Casus nihil est

Job. 5. b

Ecclesie detrimentum materia.

Mors et egritudo pecorum

sint p gne peccati: cur hec peco ra patiunt / cū per discretionē peccare nesciant? Magister. Per ea hō punit cū eoꝝ dolore vel morte in animo torquet. Dis. Hoc pōt esse de domestic. Quid dicis de agrestib⁹? Magi. Quod ea egritudine vexant euenit eis a corrupto aere: vel ab aliis rebus que ob peccatū hoīs in cōtrariū mittunt. Disci. Quid est pdestinatio dei? Mag. Ea ordinatio q ante creatū seculū qsdam ad suū regnū pordiauit: de qb⁹ null⁹ perire possit ⁊ oēs saluari necesse sit. Quosdā ad penā qs pctōres psciuit / de qbus nulla salus erit. Dis. Quō possunt agnosci? Ma. Qui ī bonis actib⁹ vsq ī finē pseuerauerit: vt mala q faciūt ea deseruerint

De predestinatione.

Agnitio predestinatoꝝ.

et ad penitentiā prosilierint: et in hac vsque in finē perdurauerint hij predestinati sunt. Qui autem in malis perdurat: vel bona agēs hec relinquit: et mala perpetrat et in his vsque in finē insistit: de reprobis existit. Dicis. Si nullus saluari potest nisi predestinati: ad quid alij creati sunt: vel in quo rei sunt vt pereant? Da. Quicquid predestinati faciant/ perire nequeūt: quia omnia cooperant in bonū illis: etiā ipsa peccata. Post grauia facinora humiles erunt: et de sua saluatione vberiores deo laudes referunt. Reprobi autem propter electos sunt creati: vt per eos in virtutibus exerceant et a vitijs corrigant: et eorum collatione gloriosiores appareant: et cum eos in tormentis viderint/ de Roma.8.c Reprobi qre creati

sua euasione ampli⁹ gaudeant
Et etiam propter seipsos iust.
pereunt: cū malū sponte sua eli
Gregori⁹ gunt: ⁊ volūt sine fine viuere vt
possint sine fine peccare. Di/
scipulus. Quare deus per/
mittit per eos peccare electos?
Magister. Ut patefaciat eis
diuicias misericordię suę. Di
scipulus. Saluant͂ prędesti/
nati si non laborant? Magi.
Laborādū pro salute eterna. Prędestinatio taliter est cōsti/
tuta/ vt p̄cibus vel laborib⁹ ob
Act.14.d tineat͂: quia per multas op̄atio
nes ⁊ tribulatiōes oportet nos
introire in regnū dei. Paruu/
lis itaq; per mortē; p̄uectis au
tem ętate/ datur p̄destinatio p̄
labor̄ exercitationē. Quia sc̄o
Joh.14.a scriptum est: In domo patris
mei mansiones multę sunt: vt
vnusquisq; obtineat mansio/

nem hm suum proprium laborem: ita prout quisq plus laborauerit digniorem/qui min⁹ inferiorez possidebit. Nullus tamē plus laborare poterit q̄ eū diuina gratia adiuuerit: nec aliā quis mansionē habiturus erit: q̄ eam ad quā ante mundi exordiuz p̄ordinatus fuit. quia nō volentis neq currentis/sed miserētis dei est. Ita nullus reproboruz plus facere preualet q̄ diuina censura pmittit: nec aliam penam habebit/ q̄ eum diuinum iudicium ante mundi creationem suum interitum habituruz presciuit. vt dicitur: Antequā bonum vel malum fieret: esau odio habui/ iacob autem dilexi. Discipulus. Sicut illi vident rei qui multa de deo audierūt et obseq noluerūt:

Gratia dei adiutrix

Roma. 9. c

Ubi supra. et Malach. j. a

ita videnť innoxij qui nunq̃ʒ ali
quid de deo audierunt/et ideo
nō fecerunt. Mag. Homi/
nes sunt ita creati/ vt naturali/
ter per dilectionē ꝓximi serui/
Tobie.4. ant creatori. per illud: Qđ tibi
nō vis fieri alij ne feceris. Nul
lus vult pati furtū/adulteriuʒ/
homicidiū: nō faciat vlli. Cum
Aug. hoc hoīes in ꝓximo spernunt:
1.Joh.4.d. deo qui est dilectio cōtradicūt.
Quāuis nullus in orbe sit an/
gulus vbi notus non sit deus:
cū mercandi gratia vel alteri⁹
rei ⁊ in terras vbi deus colitur
mixti homines eant: ⁊ q̃ ibi de
deo audierint domi referunt: ⁊
ideo sunt inexcusabiles. Dis.
Possunt excusari qui deū igno
rant ⁊ bona/ ⁊ ideo faciunt ma
Cor.14.g. la? Mag. Qui ignorat igno
rabitur. Qui eñi deū in fide et

opere vt gentes ignorant/hos
deus vt hostes damnat. Qui De dānatio/
autē per fidē deū nouerint:sed ne rusticoꝝ.
voluntatē eius simpliciter vt
rustici ignorant: si damnanť/
nō grauiter damnanť. vt diciť
Seruus nesciens voluntatem Luc.12.f.
dñi sui ⁊ nō faciens:vapulabit
plagis paucis. Qui autē ꝑ in/
geniū scire possunt/sed per ma
liciam scire dissimulant:vt cle/
rici/ durius puniunť.vt diciť:
Qui scit ⁊ nō facit:plagis va/ Ubi supra
pulabit multis. Qui vero bo/
na audire nolunt/⁊ quę debent
facere discere contēnunt:dupli
ci animaduersione subiacebūt.
Primo pro contumelia: quia
scienter peccant:Secundo pro
contemptu:ꝙ bonū discere re/
cusant.vt dicitur:Reuelabunt Iob.20.d
cęli iniquitatē illorum:⁊ terra

aduersus eũ cõsurget in die fu-
roris dñi: qui dixerũt dño deo:
recede a nobis: scientiã viarum
tuarũ nolum⁹. Disci. Quid
est originale peccatũ? Magi.
Iusticia. Disci. Plani⁹ edi-
cito mihi. Mag. Deus pri-
mũ hominẽ iustũ fecit: quã iu-
sticiã ipsum seruare ꝛ posteris
relinquere iustuꝫ fuit. Omnis
itaqꝫ hõ tali iusticia nasci de-
buit/ quali adam cõditus fuit.
Sed quia hanc adã sponte de-
seruit: omnis homo in iniusti-
cia originẽ viuẽdi sumit. Que
iniusticia originale peccatũ vo-
catur: qua oĩs hõ dãnat: nisi ei
in baptismate ꝑ mortẽ redem-
ptoris dimittat. Di. Cũ om̃e
peccatũ sola voluntate ꝑpetra-
tur: nõ video quõ iuste infanti
recenter animato vel nato pec

De peccato originali.

catū īputet: p̄sertim/cū nullaꝫ
voluntatē peccādi habeat: nul
lāq̄ꝫ iusticiā facere vel intellige
re p̄ualeat. Mag. Infans re Infans re-
center animat⁹ vel nat⁹ trib⁹ de cēs nascit'
causis existit. Pꝛio qꝛ iusticiā ppt tria
naturalē n̄ hꝫ quā de⁹ p̄mo hoī
cōtulit. Scdo qꝛ debitoꝛ satis/
faciēdo p̄ temeritate desertōis
existit. Tertio qꝛ miserias incur
rendo se inutilē suo dn̄o fecit.
Oīs aūt hō angel' adequādus
iust⁹ nasci debuit: sic de⁹ consti
tuit. Sed qꝛ hāc adā deseruit:
de⁹ eā ab omi posteritate ei⁹ exi
git. Dis. Cū scp̄tū sit: Fili⁹ nō Ezech. 18. c.
poꝛtabit iniq̄tatē patris. ꝛ iteꝝ:
Unusq̄sq̄ꝫ onus suū poꝛtabit: Gal. 6. b
quō ab īfante istud exigit qđ a
parēte delinq̄t? Ma. Nulli⁹ Iusta punitio
peccatuꝫ ab alio exigit: nullus peccati
pꝛo alterius/sed pꝛo sua ipsius originalis

iniusticia punitur. Deus iusti/
ciā ab omni homine exigit/ quā
primo dedit. Ois autem hō in
natura est adam/ in psona est fi
lius adā. Sed quia omnis ho/
mo absqꝫ hac iusticia nascitur:
nō pro hoc ꝙ adam eam dese/
ruit/ sed quia ipse eam non ha/
bet punitur. Igitur quia natu/
ralis iusticia in infante nō inue
nitur/ a iusticia dei iuste repelli
tur: ac iustissime cum iniustis a
Exo.20.a. deo p gnē subijcit: qui etiam in
tertiā ⁊ quartā generationē pec
cata iuste vlciscit. Disci. Nil
magis cupio audire. Magi.
Vindicatio pcti in qrtā generationē De⁹ in prima generatione pec
cata retribuit: dū peccantes ꝓ
Gen.7.d. naturali lege spreta diluuio de/
leuit. In secunda generatione
puniuit: dū delinquētes p ido/
Exo.14 f. latriā mari rubro obruit. In

tertia generatione peccantes mulctauit: dum eos pro transgressa scripta lege bellis exterminauit. In quarta generatione peccata vindicabit: dum pro despecto euangelio conteptores extremus ignis deuorabit: Quis ipsi pro peccatis parentū filij in sua iniusticia iuste deseruntur/ et hic et ibi puniantur. Quattuor quoqꝫ genera sunt peccandi: Cogitatio: locutio: operatio: in malis pseuerantia. In tertia igit̃ et quarta generatione deus peccatuz retribuit: dū pro factis in malis pduran tes punit. Disci. Cū caro tm̄ ab adā assumat̃/ anima autē a deo tribuat̃: mirū est quō iuste ab anima exigat̃ qđ per carnez cōtrahit̃. Magi. Nō puto te ita desipere: vt arbitrerẽ car

Peccati genera qttuor

nē absq̧ aīa hominē esse. Aīa
q̄ppe ad hoc dat/vt caro viui-
ficet. Itaq̧ ante acceptā aīam
nihil a carne exigit: nec ab aīa
ante coniunctionē carnis q̄cq̧
exquirit: p̄sertim/cū in semine
humanę cōceptionis nulla cul-
pa/sicut nec in sanguine nec in
sputo esse cōprobat: ⁊ aīa inno
cens a deo creet. Porro aīę et
corporis cōiunctio hō dr: ⁊ ab
hoc debitū adę iuste exigit: ⁊ in
iniq̄tatib⁹ cōcipit: id est in con-
cupiscentia. Omnis nanq̧ ho
mo debuit sine concupiscentia
generare: sicut man⁹ manui iun
gitur absq̧ delectatione. Sed
quia primus homo a iusticia
naturali recessit/ ⁊ interdictum
cōcupiuit: mox cōcupiscētia eū
seruū sibi subegit ⁊ ipsū oēsq̧
posteros sibi in cōcupiscentia

Peccati ori-
ginalis iniu
sticia.

sua generare coegit. Igit oīs q̄ in cōcupiscētia cōcipit / iniust⁹ nasci conuincit: ꝛ ideo si absq̃ baptismate / q̄ est mors christi morit: in celis angelis coequā/dus nō assumit. Nullus q̄ppe angelis equabit: nisi cui nulla iniusticia sicut nec ipsis domi/nabit. Nemo autem mūdus a sorde / nec vni⁹ noctis in orbe. Job.14.a.et 25.
Di. Adhuc scrupulus animū meū tenet cui fortiter inheret.
Magi. Quisnā? Dis. Cum caro insensibilis sit ac p se facere nihil possit: nulla rōne video qualiter aduersus spiritū con/cupiscere dicat / ꝛ eū ad consensum sui attrahere astruatur. Gal.5.c.
Magister. Hoc clauis dauid clausū citius reserabit. Quecq̃ hominē ab adam carnē / animā aūt a deo ꝯstat habere: s3 cōcu

piscentiā nec ab adā/nec a deo habere nullus ignorat. Cū vero anima carni iuncta fuerit/cōcupiscentiā ab ea trahit. Duas autē vires inesse animę nullus dubitat. vnā qua corpus viuificat: alterā qua inuisibilia considerat. Et illa qua corp⁹ viuificatur animalitas/ vel carnalitas/ vel sensualitas nominat̄. Illa autē q̄ inuisibilia cōtēplatur: spūs vel mens/vel intellectus nuncupat̄. Inferior ergo pars aię q̄ animalitas vocat̄/ a corpore qđ corrumpit̄ aggrauatur: ⁊ sensib⁹ carnis vniuersa ab eis obruit̄: ⁊ spiritalia obliuiscit̄: tm̄ in terrenis delectatur: ⁊ idcirco caro appellat̄: et ꝯtra spiritū ꝯcupiscere astruitur. Superior aūt vis aię/ quę spūs vel interior hō nominat̄:

Vires aie duplices

Sap. 9. d

ſpiritalia et cęleſtia ſcrutatur: caduca reſpuens inuiſibiliū cō templatione delectatur: ⁊ ideo carni aduerſari ꝓhibet. Diſci. Quō ſpūs ab aīa pōt ſuperari? Mag. Sicut adā ab eua. Anima nāqꝫ vxoꝛ ſpūs ſcribitᷣ caro vtriuſqꝫ ācilla dicitᷣ. Spiritus itaqꝫ īperet vxoꝛi ſuę per rōnē: aīa obediat marito ſuo ꝑ dilectionē / caro ancilla obediat / famuletᷣ ꝑ opationē3. Or ſi vxoꝛ ab ancilla illecta maritu3 ad conſenſū mali inclinauerit: ⁊ ipſe cū ea per ancillā peccatū ꝑpetrauerit: ſicut ſerpens perſuadens / mulier concupiſcens / vir cōſentiens pęnis ſubduntᷣ. Diſcipu. Quid ergo facient? Magi. Sara ſcilicet anima / abꝛaę: id eſt ſpiritui adhęrens carnalia reſpuat: ſpiritalia con

Superatio ſpūs ab aīa

Geñ.3.a.

cupiscat. Agar ancillam/id est carnē suā vigiliis ꝛ ieiuniis ad bona opa constringat: ꝛ sic eis isaac/id est verū gaudiū nascet quo non discordes/sed p eū pace cōcordes cōgratulent. Dis. Habet incremētū aīa? Ma. Non quātitate/sed rōne. Dis.

De fatuis

Qualiter nesciunt qdā fatui/ dum aīe rōnales sint? Mag. Dū crassior humor in vitioso matris vtero ɔcipit: quodāmodo aīa in hoc corpusculo hebetatur: sicut etiā iā adulti aliqua infirmitate sensu puant. Dis. Sunt anime ab initio create: aut creant quotidie? Magi. Deus omnia simul ꝛ semel per materiā fecit. vt dicit: Qui fe

Eccl. 3. c.

cit que futura sunt. Postmodum autē vniuersa per species distinxit. Anime igit ab initio

Creatio aīe

sunt create inuisibili materia: formantur autē quotidie p spe ciem ⁊ mittunt in corpoꝝ effi/ giē. Vñ ⁊ dñs ait: Pater me⁹ Johan.5.c. vsq₃ modo operat: ⁊ ego ope/ ror. Et alibi: Qui finxit singil/ Ps.32.c latim corda/id ē animas. Dis. Cur corpus vocas īmundū de christiano natū hominē? Ma. Quia de īmundo semine cōci pitur. vt dr: Quis pōt facere Job.14.a mundū de īmundo cōceptū se/ mine? Et alibi. In iniquitatib⁹ cōceptus sū. Dis. Cū hō to Ps.50.b tus in baptismate mūdet/⁊ cō iugiū bonū pdicet: quō īmmū/ dū eius semen dicit? Magi. Homo in baptismate interius ⁊ exterius sanctificat: sed rur/ sum semen eius per carnis con cupiscentiā coinquinat? Di/ scipulus. Cum illa cōmixtio

nequeat fieri absq; delectatio-
ne carnali: ꝛ ille infans nō pos-
sit repugnare parentibꝰ: vt po-
te adhuc informatus: quomo-
do est ipse immundus/aut cul-
pe aut pene obnoxius? Ma.
Crimen huius pollutionis pa-
rentes deserentes transfundūt
quasi iure hereditario in gene-
ratione prolis: ꝛ ideo tenentur
obnoxiū culpe ade: in quo om-
nes peccauerunt: ꝛ in quo om-
nes mortui sunt. Dis. Si om-
nes mortui sunt/quomodo na-
scunt viui? Magi. Sicut si
quis ad aliquam fenestrā se de-
monstraret ꝛ statim reuerteret
sic hō nascēs q̄si demōstrat in
mūdo/ꝛ mox ī mortē reuertit.
Disci. Si peccata relaxant in
baptismo cur baptiçāt q̄ de eis
nascunt? Ma. Si aliq̄ pasta

Transfusio peccati originalis

Roma. 5. c
2. Cor. 5. c
Anselmꝰ

De baptismo

veneno fuerit corrupta/omnes panes ex ea confecti sunt morti feri. Sic adam fuit massa corrupta: ⁊ ideo ex eo oēs nati sunt corrupti: ⁊ idcirco morte digni nisi fuerint in morte redemptoris p baptismum viuificati. Sicut ergo parētes ꝓ seipsis sunt in baptismate emundati: sic filios oportet ꝓ se ipīs per mortē christi in baptismo renouari. vt dicitur. Oēs in christo viuificabuntur. 1. Cor. 15. c
Disci. Si pgnans baptiçatur ꝓdest infanti illa baptiçatio si ī ea moriat? Mag. Nihil. Nondum eñ per scōm adam fuit natus: ⁊ ideo in christo nō iudicatur renatus. Di. Cur nō permittit deus quosdā nasci vt baptizentur: aut natos prius morte subtrahit q̄ȝ regenerētur. Mag: Judicia tua Ps 35.

abyssus multa: idõ occulta. Quã-
uis causa in his eluceat: cũ no-
tum sit q ppter electos fiat: vt
videlicz cũ istos imeritos & pe-
ne sine pctõ viderint in pena:
et se post multa facinora tã in-
debitos in gloria vberius iubi-
lantes: deo gratias referant/ cu-
ius gratia tam meritas penas
euaserunt. Dis. Quã penam
habent paruuli? Mag. Te-
nebrosam tantũ. Dis. Nocet
aliquid infantibus q illicito cõ-
iugio/ scz de adulterio vel co-
gnatis vel monachis vel monia-
De par uulis libus nascuntur? Magi. Ni-
hil omnino: si fuerint baptis-
ma consecuti. Sicut nec tritico
nocet/ si furatum per furẽ fue-
rit seminatum. Dis. Nocent
peccata parentum filijs: vel fi-
liorum parentibus? Magi.

Pater nō portabit iniquitatē filij: filius nō portabit iniquitatem patris. Si filij parētibꝰ in malis nō cōsenserint: aut parētes filios ꝓhibere ab his non poterūt / nihil nocebunt peccata adulterorum adulteris: sicut nec iosue nocuit ꝙ prauum patrem habuit: ⁊ rursū ei nō nocuit ꝙ neqꝫ filiū genuit. Si autem parētes filijs vel filij parētibꝰ consensum prebuerint in peccatis malis suis: cum ipsis etiam nō ꝓ illorum / sed ꝓ suis malis dānabuntur. Dis. Est graue peccatum ducere cognatam? Magister. Scdm naturā nullum: scdm ecclesię statum magnum. Discipulus. Quomodo hoc probas? Magister. Nullū peccatū fuit comedere pomū: sed contra dei ꝑceptum

Ezech. 18. e.

Cognate vncīo si licita Anselmus:

comedere fuit maximum. Di. Quare tunc sancti parentes olim suas duxerunt consangui/neas? Magi. Charitas apud illos nõ extendit se latius q̃ ad
Levi.19.c amicos: vt dicit: Diliges amicum ꝛ odio habebis inimicũ. Debuerunt ergo cognatorum filias accipere quibus possent amorem impendere. Apud nos autem extendit se charitas etiã
Matth.5.g ad inimicos: vt dicitur: Diligite inimicos vestros. Quia igitur ipse sanguis nos cogit cognatos diligere: statuit sancta ecclesia per spiritumsanctũ alienorum filias ducere: vt vxor inter nos ꝛ extraneos sit dilectionis vinculum/quo charitas se dilatet per omne genus humanum. Disci. Quomodo probas nõ esse peccatum cognatã

ducere? Licet duobus fratribꝰ
duas sorores ducere? Mag.
Licet. soror em̄ vxoris meȩ sit
mea cognata p eius sanguinē.
¶Rursus meus frater cognatus
efficitur vxoris meȩ per meum
sanguinem. Si igitur scd̄m na-
turam est peccatum: cur ducit
meus frater meam ⁊ suā cogna
tam? Igitur scd̄m naturam nul-
lum est peccatum: scd̄m interdi
ctum graue est piaculū. Dis.
Nō possū itelligere quō sit illi-
citū cōmatres vl' filiolas ducē.
Magis. Hoc sicut superius
scd̄m naturā non est peccatū/
sed scd̄m sacramentum. Sicut
vxor filij tui mater est in carna
li generatione: sic illa queȩ illū
suscepit de fonte fit eius mater
in spiritali regeneratiōe. Et ita
fit tua cōmater soror tueȩ vxoris.

Cōmatrū ductio si licita.

et filiola tua soror tue filie. Si-
militer si tu alteri⁹ filiam leua-
ueris cōpater/idē frater sui pa
tris eris. ⁊ nō licet vlli duas so
rores/aut mulieri duos fratres
accipere. igitur p̱ sacramentuꝫ
tale cōiugium est penitus illi-
citum. Propter qđ sacramen-
tum/p̱ carnale cōnubium signi
ficat christi ⁊ ecclesie cōiugiū.
Sicut eñi vir mulieri cōmixt⁹
vnum cum ea corpus efficitur:
ita ecclesia p̱ comestionem cor-
poris christi. vnum cum ipso/⁊
ipse p̱ assumptionem humane
nature vnum cū ea effici dicit̃.
vt scribitur: Erūt duo in carne
vna. Ego autem dico in christo
⁊ in ecclesia. Sicut ergo huma
na natura a christo erat aliena/
quā sibi coniūxit: ita debet esse
femina ex alia parentela quam

Cōiugiū chri sti ⁊ ecclesie.

Gen. 2. d
Ephe. 5. g.

vir in matrimonio ducit. Dis. Quid de cõmatrib⁹? Mag. Commatres ⁊ filiolę ideo nobis in copula interdicunt/quia nobis spiritaliter in sacramento cõiũctę nascũtur: ⁊ indignũ iudicatur/ vt de spiritali ad carnalem descendat. Discipulus Licet plusq̃ vnam vxorem ducere? Magister Sicut christus non nisi vni catholicę ecclesię copulatur: sic lege diuina vir iure nõ nisi vni mulieri sociatur. Unde ⁊ primi patres nuptias non repetisse legunt. Or autem inter christianos vna mortua alia ducitur: non est diuinum/ sed apostolicum permissum. vbi dicit: Si autẽ accęperis vxorẽ/ nõ peccasti: Hoc aũt dico ꝯm ĩdulgẽtiã/ ⁊ ñ ꝯm imperiũ. Et ħ ob incontinentię

Una ducenda.

1. Cor. 7.

medicamentum:ne in fornicati
onis prolabatur abyssum. Por
ro quod repetitur tertio/forni/
cationi ascribit. Dis. Ani/
ma mea gratulare:qz omnia que
desiderasti contigit me audire.
Eia nunc nobilis doctor/pocu
la spiritussancti tibi abunde in
fusa cõseruis tuis largiter eru
cta: et quod mihi iam de prelat⁹
dixisti/de reliquis ecclesie mini
stris qd sentias insinua. Ma
gi. Primo igitur sacerdotes
si bene vixerint exemplo : sunt
mundi. Si bene docuerint: ver
bo/sunt sal terre. reliqui vero
sunt fenestre in domo domini:
per quos lumen scientie splen/
det his qui sũt in tenebris igno
rantie. Si bene vixerint et non
docuerint:sũt carbones ignis/
qui ardent et non lucent. Si be

Sacerdotes
[...]bus similes

ne docuerit ꝛ male vixerint: sūt
ardens candela que alijs lucet:
et sibimetipsi cera liquescente
deficit. vel campana de q̄ alijs
dulcis sonus reddit/ ꝛ ipsa assi
duo pulsu atteritur. Si autem
nec bene viuunt nec bn̄ docēt:
sunt fumus qui ignē obfuscat/
ꝛ aciem oculorum reuerberat.
De his dicit: Stelle non luxe/ Johel. 2. c.
runt: ideo ceciderunt. Disci. Apocal. 6. d
Quid dicis de mundi contem/
nentibus/ scꝫ monachis ꝛ aliq̄/
bus habitu religiosis? Mag.
Si ꝓpositū suū bene viuendo De religiosis
ꝛ religiose expleuerint/ milites
dei erunt. Sin autē: miserabi
liores sunt omnibꝰ hominibus
quia non habent nec seculū nec
deū. De his dicit: Descendent Hiere. 48. c.
in infernū viuentes: quia scien/
tes. Dis. Quid sentis de mi/ De militibꝰ

litibus? Mag. Paruz boni. De preda enim viuunt: de rapi na vestiuntur. De hinc possessi ones coemunt. De his dicitur

Ps.77. Defecerūt iin vanitate dies eo/rum: ideo ira descēdit sup eos.

De mercatoribus. Dis. Quid habent mercato/res spei. Magi. Paruam. Nam fraudibus/periurijs/fur tis omne pene qd hñt adqrūt. Dis. Nōne sacra loca frequē ter visitant: libenter deo sacrifi cant ⁊ elemosynas dant? Ma gi. Hec omnia ideo faciunt/ vt deus eis res suas augeat: et habitas custodiat: ⁊ per hec re cipiunt mercedē suam. De his

Ps.48. dicitur: Qui confidunt in mul/titudine diuitiarum suarum/vt oues sūt positi in īferno: mors depascet eos. Dis. Quid va/

De artificib' rij artifices? Ma. Pene oēs

ꝑeunt. Nã ꝗcq̃d faciũt/cũ maxi
ma fraude agũt. de his dr: Nõ | Job.24.b
sũt tenebre: ⁊ nõ ẽ vmbra mor
tis: vt abscõdãt ibi qui opant
iniq̃tatẽ. Di. Habẽt spẽ iocu | De ioculatoribus.
latores? Ma. Nullã. Tota
nãq intẽtione sũt mĩstri satha
ne. De ipsis dr Deũ nõ cogno | Osee.5.b
uerũt: ⁊ iõ de⁹ spreuit eos: ⁊ de⁹ | Ps.52 Ps.2.b
subsannabit eos: q2 derisores
deridet. Dis. Quid dicis de
publicis penitẽtib⁹? Magi.
Noli dicere penitẽtib⁹/sz deũ | De publicis penitentib⁹.
irridentib⁹. Deũ em̃ irridẽt: se/
ipsos decipiũt: Qui letant cũ | Prouer.2.c
malefecerint: ⁊ exultãt in rebus
pessimis. Cũ hoĩes occiderint:
cãtãt: cũ adulterauerĩt/exultãt.
cũ ꝑiurãt aut sacrilegiũ ꝑpetrãt
cachinnãt. In penitẽtia ↄstitu
ti diuersa fercula q̃runt: variis
pocul' inebriari gestiũt: ⁊ oib⁹

delicijs plus q̄ȝ alij defluūt. De
Esa.66.g his dicit̄: Dabit dn̄s in carneȝ
eoꝝ vermē ⁊ ignē inextinguibi
De fatuis lem. Disci. Quid de fatuis?
Mag. Inter pueros compu
tantur. Melius em̄ nesciūt fa/
cere: ⁊ ideo saluantur. Disci.
Quid de agricolis? Magis.
De agricolis Ex magna parte saluant̄: quia
simpliciter viuunt: ⁊ populum
dei suo sudore pascūt. vt dicit̄:
Ps.127. Labores manuū tuarum/quia
manducabis. Dis. Quid de
paruulis? Magi. Non lo
quentes/vt sunt triennes dum
taxat baptisma cōsecuti saluan
Matth.19.b tur. vt dicit̄: Taliū est enim re
gnum celoꝝ. Qui vero quin/
quēnes sunt ⁊ supra: q̄dā peūt
q̄dā saluant̄. Dis. Ut videt̄/
Aug⁹. pauci sunt qui saluant̄. Ma.
Matth.7.b. Arta est via dn̄i/ que ducit ad

vitã: ꝛ pauci ambulant ꝑ eam. Tantũ vt colũba pura grana eligit/ita christus electos suos de his omnib⁹ generibus latentes colligit. qui etiã quosdã de genere latronũ assumit. Nouit ẽm qui sunt eius: pro quib⁹ etiã sanguinẽ fudit. Disci. Cum scriptũ sit: christus pro impijs mortuus est: et gratia dei pro omnibus gustauit mortẽ/profuit mors eius impijs? Mag. Christus pro solis electis mortuus est: qui tunc erãt impij: ꝛ in infelicitate positi. Pro omnibus autẽ dicit/scȝ de omnib⁹ gentibus ꝛ de omnib⁹ linguis: et nõ solũ illius tẽporis/sed ꝓ omĩbus futuris: ꝛ pro his qui erãt in inferni claustris. vt dicitur: Nõ sũ missus nisi ad oues que perierãt dom⁹ israel. Do-

2. Timo. 2. c

Roma. 5. a.

Pro quibus christus mortuus

Matth. 15. c.

mus israel est regnū: deū videntiū / id est angelorū. Oues que perierāt sunt electi: quos venit christus sua morte redimere.

Johan.10.c vt dicitur: Animam meam pono pro ouibus meis. Pro suis dixit: non pro illis de quibus

Ibidem.c dixit: Uos non estis ex ouibus meis. Unde dicitur: Uenient hec omnia super generationē istam: scilicet malorum. Discipulus.

De misericordia dei.

Cum sit christus

Ps.144. ipsa misericordia: ꝛ miserationes eius super omnia opera

Marci.2.c eius: qui venit vocare non iustos / sed peccatores: cur nō est misertus eorum? Magister. Christus est misericors super eos qui se cognoscūt miseros. Impij autem putant se iustos ideo nō vocat eos dn̄s. vt dici

Ps.58. tur: Nō miserearis omnibus

qui operant͞ iniquitatē. Et cū
ipse sit ipsa iusticia: si supra mē
bra diaboli flecteretur miseri/
cordia/ esset iniustus. Porro
miserationes eius super omnia
opera eius: quia solem suū ori/ Matth. 5. c
ri facit super iustos ⁊ iniustos
⁊ pluit super eos ⁊ pascit eos.
Disci. Possunt aliquibus De signis malo⁊ ⁊ bono⁊
signis internosci boni ⁊ mali?
Magi. Possunt. Iusti nāq₃
sibi bene conscij/ et de futura
spe certi sūt: vultu hilares: ocu
li eorum quadā gratia micātes
in incessu modesti: de habundā
tia cordis: dulces in verbis.
Mali autem deprauata con/
scientia et cordis amaritudine
sunt vultu nebulosi: verbis et
factis instabiles: risu immode/
rati: tristicia mordaces: intem/
perati ipso ingressu: sc₃ modo

tardi/modo festini: venenũ q̄d corde gerunt nũc amaris/ nũc impuris dictis fundũt. Disci. Si morte christi peccata sunt remissa: cur bapticamur. Ma.

Aug⁹. Peccata per mortẽ christi relaxant: si in fide mortis christi bapticamur. Dis. Quot modis relaxant peccata? Mag. Septẽ. Dis. Quib⁹? Ma.

Septẽ modis pctã relaxant

Primo per baptismũ. Secundo per martyriũ. Tertio p cõfessionem: ꝛ pẽnitentiam: vt dicitur:

Ps. 31. Confitebor iniusticiam meã domino: ꝛ tu remisisti impietatem peccati mei. Quinto per lachrymas. vt dicit:

Eccl. 3. d Sicut aqua extinguit ignẽ: ita elemosyna extinguit peccatũ. Sexto per indulgentiaȝ in nobis peccantibus: vt dicit:

Mat. 6. b Si remiseritis homīoib⁹: ꝛ pater vester di

mittet vobis. Septimo p charitatis opera: vt dicit: Charitas operit multitudinē peccatoꝝ. Disci. Quid valet confessio? Magi. Quantū baptismus. Sicut em̄ in baptismate originalia/ita in confessione remittuntur peccata actualia. Est etiā iudiciū. Duo sunt iudicia dei. Unū hic p confessionē: aliud in vltimo die per examinationē. In quo iudex deus: ipse diabolus accusator: hō reus In isto vero sacerdos christi vicari⁹ iudex: hō reus ⁊ accusator. Penitentia est sententia. Qui hic iudicat: nō ibi accusatur. vt dicit: Non iudicat de⁹ bis inidipsum. Disci. Valet penitentia vel elemosyne si nō deseruntur peccata? Magi. Sicut oīa medicamēta nō va/

Jacobi. 5. d.

De confessione.

Judiciū dei duplex

De penitentia

lent ad sanādum vulnus q̄diu
ferrū fuerit infixum/nisi ferrum
extrahatur: ita omnia bene fa/
cta non proderunt nisi pecca/
Joh.8.d ta relinquantur. Nam qui fa/
cit peccatum seruus est pecca
ti: et nemo potest alienū seruū
facere liberum. Discipulus.
Proderunt beneficia malis?
Magist. Pro omnibus que
fecerint bonis/recipient hoīes
retributionē: siue in hac vita/si
ue in futura. In hac vita. vt dr
Lu.16.f de diuite: Recepisti bona in vi
ta tua. In futura vero. vt dr:
Mat.19.d Centuplū accipies. Ita ecōtra
de oīb⁹ q̄ fecerint malis/hoīes
punient: aut in hoc seculo/aut
in futuro/vt dr: Ante dei vultū
nihil vnq̄ trāsit inultū. Igitur
aut ipe hō punit penitēdo: aut
deus iudicat puniēdo. Disci.

Prodest hierosolymā petere aut alia loca sacra inuisere? Magi. Melius est pecuniam cū qua dotati sunt in pauperes expendere. Si qui autem amore christi accensi vel sanctorū: peccatoruz confessione facta ꝛ pecunia de propria hereditate vel proprio labore adquisita ierint: ꝛ se apud congregationes sanctorū orationibus commendauerint de rebus suis ipsis/ꝛ aliis pauperibus impertientes: laudandi sunt: quia helena atq̄ eudoxia laudantur que hoc fecerunt. Si qui vero propter curiositatem/ vel laudem ad sacra loca discurrunt: hec in mercede accipiunt: ꝙ amena loca / aut decora edificia viderunt: vel laudem quam ipsi amauerunt. Si qui autem

De votiuis pegrinationibus

pecunia per lucrū: aut per furtum: aut per rapinā: aut per oppressionē coaceruatā prebuerūt: ita deo vel sanctis accepti erūt sicut is qui filium coram patre immolat: et sic cruentatis manibus ad eū venit. Disci. Cur deus non concessit homini/ vt sumpto cibo saltim p septimanam possit carere illo? Mag.

Fames pena peccati

Fames est vna de peccati penis. Homo sic creatus erat: vt si vellet sine labore beatus viueret. Postquā autē cecidit: nō nisi per laborem redire potuit. Quē si famē vel frigus et cetera incōmoda nō sustineret: laborare nollet: et sic semp extorris a regno maneret. Indidit ergo ei deus famem: vt hac necessitate coactus laboraret: et ad eterna hac occasione redire

queat. Et hoc de electis tm̄ accipe: nam reprobis omnia ad penā sunt. Dicis. Est homini ꝯstitutus terminus vite: ⁊ si potest hunc excedere viuendo vel ꝑuenire moriendo? Ma. Unicuiqꝫ statutū est a deo quā diu debeat viuere in hoc seculo. Ultra quē terminū non potest homo viuere vel vnū momētū. vt dicit: Constituisti terminos eius qui ꝑteriri non poterunt. Potest autē multis modis antevenire: siue in arma/ vł bestias ruendo: siue veneno/ vel laqueo vitā extorquendo: aut flammis aut vndis insiliendo. Sicut mercennari⁹ prauis moribus potest efficere vt nō solum mercede priuetur: verū/ etiam ante tempus creditū expellatur. Discipu. Proba.

De periodo hominis

Job. 14. b

Preuentio mortis naturalis multiplex

Magis. Deus eduxit filios israel de egypto / vt daret eis terram promissionis. Quã propter peccata non sunt adepti: sed anteq̃ illuc peruenirent / sũt in deserto prostrati. Discipu. Peccat iudex si reos punit? Mag. Immo peccat si nõ punit. Ro.13.b Vindex est enim ire dei: in hocipsum cõstitutus. Disci. De lictore Peccant ministri qui a iudicibus iussi damnatis mortis suppliciũ inferũt? Ma. Minime: sed potius manus suas lauant in sanguine pctõꝝ. Dis. De tempali morti adiudicatis Qui in criminibꝰ fuerint deprehẽsi / ⁊ a iudicibꝰ ad suspẽdẽdũ vel aliud suppliciũ damnati in ipso articulo penituerint: est spes aliq̃ de illis? Ma. Magna. Quidã em̃ ꝑ ipm̃ suppliciũ purgant: ⁊ vt latro in cruce

saluant: quidā orationib⁹ sctōꝝ de penis liberant. Dis. Que causa est ꝙ pueri queq; melius possūt discere q̄ senes? Ma. Quia adhuc in ipsis est noua aīa ⁊ ad vniuersa curiosa. In senib⁹ vero quotidiano visu vel auditu est sensus obtusus: et ꝑ multas cogitationes attenuatus. Disci. Cur non possunt iusti signa hoc tpe facere sicut olim fecerūt? Ma. Nullus vnq̄ sctōꝝ fecit aliqd signum: sed deus ꝑ eos fecit: qui menti illorum ꝑsedit. vt dicit: Tu es deus q̄ facis mirabilia. Disci. Habent hoīes custodes angelos? Magi. Unicuiq; genti ⁊ vnicuiq; ciuitati ꝑsunt/ q̄ iura/ leges/ ⁊ mores iuste dispendant ⁊ ordināt. Unaqueq; etiā aīa dū in corpus mittit angelo

De pueroꝝ ingenūs

Un̄ signoꝝ operatio

Isidorus

ps. 76.

Angelorum presidencia.

cōmittitur: qui etiaz eam semꝑ ad bonū incitet: ⁊ oīa opera eius deo ⁊ angelis in celū referat. Disci. Cū deus omnia sciat ⁊ sancti angeli in eo cuncta cernant: quid potest ei referri qđ nesciat? Magi. Angelos actus nostros deo/ ⁊ coangelis narrare nō est aliud q̄ȝ de nostro prouectu mundo gratulari. vt dicit̄: Luc.15.c. Gaudiū est angelis dei suꝑ vno peccatore pnītentiā agente. Sicut econtra illorū contristari est/ de nostris male gestis indignari. Disci. Sunt iugiter in terra cum his qui os custodiūt? Mag. Cū opus fuerit in auxiliū veniunt. maxime cū ꝓcibus inuitati fuerint. Non est enī mora veniendi: cum in momento de celo ad terras/ ⁊ iterū ad celum relabi

possint. Qui cū ad nos descen dūt/glia intima nō fraudant: q̄ semp̱ videt faciē patris q̄cūq̄ mittant. Dis. Qualit appa rēt hoib⁹? Mag. In forma hois. Hō em̄ cū sit corporeus non pōt videre spūs: ꝓpterea corp⁹ assumūt ī aere: ꝙ hō hoc possit audire vel videre. Ipsuz autē corp⁹ mag. visibile ꝙ̄ pal pabile: non visibile tn̄ oīb⁹: nisi his solūmodo q̄b⁹ se volūt de/ monstrare. Disci. Sūt demo nes hoib⁹ insidiātes? Magi. Unicuiq̄ vitio positi sunt de/ mones: q̄ sub se hn̄t innumera/ biles q̄ aīas iugiter ad vitia il/ liciūt: ⁊ mala hoim suo p̄ncipi cum magno cachinno referūt. Si q̄s aūt illoꝝ ab istoꝝ aliquo pugnās vincit: mox ab angelo custode ei⁹ in abyssū retrudit.

Math. 18. b

Angelorum apparitio.

Demonū po testas

Nec amplius in aliquo sanctorum congredi permittitur: quis alius a principe demonum in loco eius subrogetur. Sic enim homo a diabolo victus mox de paradiso eiectus: ita cum quis demonum a sanctis superatur confestim confusus damnatur. Ubi corpus de crasso aere sumunt palpabile/quo magis possint fallere. Disci. Possunt obsidere quos volunt? Ma. Gregem porcorum non potuerunt nisi permissi: quanto minus homines. Aliquando corpus hominis offendunt: illi ad coronam/sibi autem ad penam. Malorum animas semper obsident. Interdum etiam corpora vexant. Corpus hominis in baptismate ut templum spirituisancto oleo et chrismate dedicatur. ut dicitur: Templum domini sanctum est: quod estis vos. Igitur hoc templum semper aut spiritussanctus/aut im

Demonum obsessio.
Matth. 18. b
1. Cor. 3. b

mundus spūs inhabitat. Dis.
Quid valet olei vnctio infir/mis. Magi. Peccata ꝯfessa ⁊ nō iterata vel q̈tidiana ꝑ hāc vnctionē relaxant̄. vt dr: Si in pctis ē/dimittent̄ ei. Si de peccatis pniam nō egit: ista vnctio nō solū ei nihil ꝓdest/sꝫ ⁊ multū obest. Dis. Prodest penitētia ī extremis? Ma. Qui pctā sua vsq̧ ad mortē differūt nō ipsi pctā/sꝫ pctā eos deserūt q2 eos diutius seruos habere nolunt. Qui tamē ex corde pe/nitent in ipsa morte/misericor diā inuenient: sicut latro in ipso mortis exitio. vt dicitur: Qua/cunq̧ hora ingemueris: saluus eris. Dis. Unde dicit̄ mors? Mag. Ab amaritudine vel a morsu pomi vetiti: vnde mors est orta. Sūt aūt tres mortes.

De extrema vnctione

Jaco. 5. c

Penitētia finalis.

Lu. 23. f

Ecch. 18. f

Unde mors dicta ⁊ de tri plici morte

In natura: vt infantū. acerba: vt iuuenū. naturalis/vt senum. Di. Cū pctā in baptismate dimittant: ⁊ cum mors sit pena peccati: cur ꝑmittit post baptisma electis dñari? Magis. Ut possint ꝓ christo pati ⁊ magis coronari. Est et aliud. Si īmortalitas corpoꝝ ī baptismo daret: nō ꝓ deo/sed ꝓ hac immortalitate ad baptisma ab hominib⁹ festinaret: ⁊ sic null⁹ ad regnū reuerteret. Peccatū ergo in baptismo dimisit: peccāti nō remisit: vt iusti ꝑ fidē ambulent: ꝑ opationez se exerceant:

1. Cor. 5. a. donec mors a vita absorbeat. Disci. Dimittunt reprobis in baptismate pctā? Mag. Dimittunt. Sꝫ cū ipsi post ī eadē pctā relabunt: q̄ dimissa erant etiā in eis reuoluunt. vt dicit:

Omne debituz dimisi tibi. Et mox subdit: Tradidit eũ torto rib⁹: donec redderet vniuersuz debitũ. Disci. Cur pmittit eos ad baptisma vel alia sacra mẽta accedere: cũ sciat eos ab his deficere? Ma. Propter electos: vt trahat eos exẽplo. Dis. Que ẽ blasphemia spũs q̃ nunq̃ remittit neq̃ in hoc se culo/neq̃ ĩ futuro? Ma. In pęnitẽtia ⁊ diffidentia. In spũ sãcto dat remissio pctõꝝ. Qui igit de grã diffidit ⁊ non pęni tet/hic blasphemat spm̃sctm̃: ⁊ hoc ẽ irremissibile pctm̃. Dis. Nocet bonis si occidant/vel subita morte rapiant q̃ semper se cogitauere mortuos? Ma. Siue ergo ferro violent/seu a bestijs dilanient/aut flammis aut vndis ĩmergant vl' suspen

Math.18.b

De blasphemia
Math.12.c.
Lu.12.b

De preciosa morte iustoꝝ

dantur: vel in rota frangantur: vel in quolibet alio infortunio moriant: semp est pciosa in cō/spectu dñi mors sctōꝝ eius: vt
Ps.115. dicit: Quacūqꝫ morte iust⁹ moriatur/ iusticia eius nō auferet ab eo. Et talis mors nō obest: immo eis multū pdest: quia si quid peccati contraxerint p hu manā fragilitatē/ relaxatur per mortis acerbitatem. Discipulus. Quid prodest malis si diu decubant in lectis anteqꝫ moriantur? Magister. Nihil. Quacunqꝫ enim morte moriant: mala ꝛ subita moriunt: ꝛ qui se nūqꝫ cogitauerūt mor/
Ps.33.d turos. ideo semp mors peccatoꝝ pessima. Dis. Obest iu/
De sepultura bonorū stis si in cęmiterio nō sepeliantur? Magister. Nihil. totus namqꝫ mundus est templum

dei quod dedicatũ est sanguine christi: et siue in campo/vel in silua/vel in palude/vel quouis loco sepeliant̃ vel proijciantur aut bestijs deuorent̃: semp̱ in gremio ecclesię confouent̃: quę per latitudinẽ terrę diffundit̃.

Disci. Confert eis aliquid ꝙ in sacris locis tumulantur?

De sepultura malorum

Magi. Qui in pęnis sunt/in hoc prodest ꝙ eorum corpora in sacris locis sepeliuntur: ꝙ eorum precibus adiuuant̃ quibus per sepulturam sociantur. Et in hoc etiam prodest: ꝙ cuꝫ illorum amici ibi conueniunt/pro eis domino preces fundũt

Discipulus. Prodest malis si in sacros locos sepeliantur?

Mag. Immo multũ obest/si eis p̱ sepulturã iũgant̃ a qb⁹ longe per meritũ disiungunt̃.

Unde et multi leguntur sepe effossi et a sacris locis longius proiecti. Disc. Longe faciat te deus magister bone a malis: et ciuibus ethereis societ te xpo in astris.

Explicit Liber Secundus.

Elucidarij theologie Liber Tertius.

Disci. Ia lux ecclesie arripe gladium tue nobilis lingue: et siluam questionum in qua erro succide: vt liceat mihi errabundo per te ad campum sciencie exire: et qualiter circa morientes agatur euolue. Magi. Sicut sponsus cum multitudine militum ad suscipiendam sponsam venit: et eam cum cantu gaudens abducit: ita cum istis in extremis agitur.

Morientium iustorum susceptio.

Angelus sui custos cum multitudine angelorum venit: et animam eius sponsã christi de carcere corporis tollit: et cũ maximo dulcissimoq melodie cantu/et immenso lumine ac suauissimo odore ad celeste perducit palatium in spiritualem paradisum Disci. Est hic paradisus loc⁹ corporeus: vel vbi est? Mag. Nõ est locus corporalis: quia spiritus nõ habitant in locis: sz est spiritualis beatorũ mansio: quã eterna sapiẽtia perfecit ab initio: et est in intellectuali celo vbi ipsa diuinitas qualis est facie ad faciem continet. Dis. Perducuntur illuc oẽs anime iustorum? Mag. Perfectorum anime cum corpore exuuntur/mox illuc inducunt. Dis. Qui sũt pfecti? Mag. Qui

De paradiso

Qui sunt perfecti

bus p̄cepta nō sufficiūt: sʒ plus
q̄ʒ preceptū est faciūt: vt marty
res/monachi/virgines. Mar/
tyriū eīm ⁊ virginitas/seculi ab
renūciatio nō sunt precepta / sʒ
diuina cōsilia. Ideo ī hoc facto
regnum celorum quasi heredi/
tario iure possidebūt. vt dicit̄:
Ps. 126 Cum dederit dilectis suis som
num: ecce hereditas dn̄i. Iustis
autē aliquibus ideo mansiōes
adhuc differuntur: vt illis pro/
ficiat ad honorē/nobis autē ad
salutem. Dis. Qui sūt iusti:
Qui sint iusti. Magi. Qui precepta domi/
ni īplent sine querela. Hi cor/
poribus exuti in terrenū para/
disum/vel in aliquod spirituale
gaudium ab angelis p̄ducunt̄:
cum spiritus in locis corpora/
Iustorum ordo. libus nō habitare credāt̄. Est
quidam ordo iustorum qui p̄fe/

cti dicunt: qui tñ ĩ libro dei om
nes scribent. Ut sunt coniuga
ti: qui mortui ꝓ meritis in ame
nissima habitacula recipiũtur.
Ex his multi ante diem iudicij
precib⁹ sanctorũ ⁊ elemosynis
viuentium. in maiorẽ gl'oriã as
sumuntur: vt om̃es post iudici-
um angelis cõsocientur. Sunt
quidam de electis quib⁹ deest
de perfectione: qui crimina sua
differũt penitere. Hi sicut pec- Luce.12.f.
cãs filius seruo traditur ad va-
pulanduz: ita a sanctis angelis
demonibus ꝑmittũtur ad pur-
gandum. Qui tñ non plus eis
nocere poterunt q̃ȝ ipsi ꝓmerue
runt: aut q̃ȝ sancti angeli ꝑmit-
tunt. Di. Quid põt esse ꝑ qd̃
hi liberent? Ma. Misse/ele-
mosine. Orãões alij pij labores
his ꝓsunt: maxĩe si ipsi viuẽtes

hec pro aliis fecerunt. Et quidã ex his. vij. die/ aliij. xxx. aliij anniuersario/ quidã post multuz tẽporis liberantur. Tamen post iudicium omnes cum supradictis coequantur. Disci. Cur magis aguntur hi dies q̃ alij? Magi. Tria et quattuor fiũt septem. Per tria fides trinitatis; per quattuor homo qui cõstat ex quattuor elementis intelligitur. Anima preterea habet tres vires: q̃ sunt rõnabilitas/ iracũdia/ cõcupiscẽtia. Et omẽ tẽpus septẽ dieb⁹ voluit. Agũtur igitur septem dies: vt quicquid anima in tribus virib⁹ suis per quattuor qualitates corporis in fide trinitatis in septẽ diebus huius temporis contra septiformem spirituz (quem in baptismo suscepit) peccauit/ re

De septimo tricesimo et anniuersario

laxetur. Triginta per tres decē surgunt. Per tria noua lex/pro pter fidem trinitatis: per de/ cem vetus lex ꝑpter decalogū intelligitur. Triginta etiaꝫ die bus om̄is mensis labitur. Agi tur igitur tricesim⁹. Mēses sūt duodecim. vt dicitur: Benedi/ ces corone āni benignitatꝭ tuę. ps.64.
Solis cursus per annum agit̄: lunę per mensem. Agitur itaqꝫ anniuersarius: vt quicquid so/ lem iusticię christū: ⁊ lunam ec clesiam: ⁊ doctrinaꝫ apostoloꝝ qui sunt menses boni anni deli quitur/remittat̄. Dis. Quid est purgatorius ignis? Ma/ gister. Quibusdam est purga tio in ista vita cruciatus corpo ris: quos eis mali ingerunt. A/ liquibus afflictiones carnis: q̄s sibi ꝑ ieiunia/ꝑ vigilias ⁊ ꝑ ali

De purgatorū diuersitate.

os labores ingerunt. Quibus/dam vero chararū rerum amissio: Quibusdā dolores vel egritudo. aliquib⁹ victus egestas: quibusdam ipsius mortis acerbitas. Post mortem autē pur/gatio aut nimi⁹ calor ignis: aut magn⁹ rigor frigoris: aut aliud quodlibet genus pęnaruз. De q̄bus tamen minimū maius ē/ q̄з maximū qđ in hac vita excogitari potest. Dū ergo ibi sunt positi/apparēt eis sancti angeli vł alij sancti in q̄rū honore ali/q̄d in hac vita egerīt: ⁊ aut aurā/ aut suauem odorem/aut aliqđ solamē eis impendunt: vsq3 dū liberati introibūt in illā aulam/ q̄ nō recipit vllā maculā. Dis. Quali forma sunt ibi positi? Mag. In forma corpoꝝ/q̄ h̄ gesserūt. Dicit etiā de demoni

bus: q corpa de aere eis denf: in qb⁹ crucienf. Dis. Cū cor/ pus sit insensibile: ꝛ p se nihil possit operari/nisi hoc qd aīa p illud opaf quasi p instrumētū qua rōne dānaf? Mag. Cū hoīes inimicū suū obsidēt: pus edificia sua destruūt / vel incen/ dūt: post ipsum excruciatū in/ terimūt: vt de amissis reb⁹ do/ leat in animo: ꝛ de illatis vul/ nerib⁹ in corporis exitio. Corp⁹ est vestimentū anime vel habi/ taculū. qd quia cōtēpto creato re dilexit/destruif: ꝛ cū eo com burif: vt ꝛ de sui et habitaculi ꝛ vestimēti incēdio crucief. Est etiā īstrumētū aīe: nō quale est fidicini tibia / vel carpentatio ascie: sed ita ei coadunatur: vt quicquid egerit anima / corpus etiam fecisse dicaf: ꝛ ideo cum

Corpus qua re dānetur

Corpus ale instrumētū

ea iuste damnatur. Dis. Dic
mihi qualiter agatur circa ma/
Malorum exitus lorum exitum. Magi. Cum
mali in extremis sūt/ demones
cum maximo strepitu conglo/
bati veniūt: aspectu horribiles/
gestibus terribiles: qui animā
squalido torpore de corpore ex/
cutiunt: et crudeliter ad inferni
claustra pertrahunt. Disci.
Quid est infernus: vel vbi est?
Infernus duplex Magi. Duo sunt inferni: su/
perior et inferior. Superior in/
fima pars hui9 mundi: quę ple/
na est pęnis. Nam hic exundat
nimius ęstus: magnum frigus:
fames/ sitis: varij dolores cor/
poris/ vt verbera: animi/ vt ti/
mor: verecundia. De hoc dicit:
Ps. 141. Educ de carcere/ id est de infer
no animā meam/ hoc est vitam
meam. Inferior autē spiritua

lis locus est vbi est ignis inexti
guibilis. De quo dicit: Eruisti Ps. 85. c.
ex inferno animā meā inferiori.
Qui sub terra esse dicit: vt cor
pora peccantiū in inferno sepe/
liant. vt dicit: Et sepultus est Luce. 16. f.
in inferno. In quo nouē specia De nouē penis inferni
les pene esse leguntur. Prima I
ignis: qui ita semel est accēsus
vt si totū mare inplueret/nō ex
tingueret. Cui⁹ ardor sic istum
materialē vincit ignē/vt ignez
pictum. Iste ardet: ⁊ nō lucet.
Secūda est intolerabile frig⁹
de quo dicit: Si igneus mons II
īmitteret/verteret in glaciem.
De his duab⁹ dicit: Fletus et Matth. 8. b.
stridor den tiū. quia fumus de
igne excitat fletū oculoꝝ: frig⁹
dētiū stridorē. Tertia vermes III
immortales. id est serpentes ⁊
dracones visu ⁊ sibilo horribi/

les:qui vt pisces ĩ aqua/ita vi/
uunt in flamma. Quarta est fę
IIII tor intolerabilis. Quinta fla/
V gra cędentiũ vt mallei ferrum
percutiũt. Sexta: tenebrę pal/
VI pabiles. vt dicitur Job deci/
mo capitulo: Terra tenebrosa
Job.10.b vbi nullus ordo/ sed sempiter
nus horror inhabitat. Septi/
VII ma cõfusio peccatoꝝ. quę om/
nia ibi omnibus patent: ⁊ se ab
scondere non valent. Octaua:
VIII horribilis visio dęmonũ ⁊ dra
conum: quos igne scintillantes
vidẽt: ⁊ mirabilis clamor flen/
IX tium ⁊ insultantiũ. Nona: sũt
ignea vincula/quibus singulis
membris constringuntur. Di
scipulus. Quare tot miserias
[illegible]nerũ rõ patiunt? Magi. Quia con/
sortium nouem ordinum ange
lorum neglexerũt: iuste nouem

tormentis adijci merebunt. Et quia hic concupiscentia exarse runt: iuste ibi in igne ardebūt. Quia vero frigore malicię hic riguerūt: frigore ibi pęnali stri debunt. Dicuntur namq; can/ dere igne exterius vt glacies in hyeme. Unde dicit: Transeūt ab aquis niuium ad calorem ni miū. Et quia inuidia ꝛ odium hic eos vt vermes corroserunt merito eos vermes mordebūt. Quia autem hic fętore luxurię dulciter delectantur: iuste ibi fętore atrociter cruciantur: et quia hic disciplinam accipere noluerunt/ et cum hominibus flagellari non meruerunt: ideo sine cessatione loris tunduntur Unde dicitur Prouerbiorum decimonono capitulo: Sūt pa rata iudicia blasphematoribꝰ:

Job. 24. c

Pver. 19. d

et percutientes mallei stultorũ corporibus. Quia tenebras vi tiorum hic amauerũt/ ad lucẽ christi venire noluerũt: ideo hor ridis tenebris ibi obscurabunt

Ps.45. vt dicit: In eternũ nõ videbũt lumen. Et quia hic peccata cõ/ fiteri desperauerũt: quia hic bona videre audire dedignabant/ iuste ibi terribili visu/ miserabili auditu replebunt. Et quia hic per singula vitia erant dif/ fluxi/iuste ibi erunt per singula

Job.3.b membra catenis cõstricti. Opta

Apo.9.a bũt mori: fugiet mors ab eis. Disci. Qualiter sunt ibi positi? Magis. Capita sunt eis deorsũ inclinata: dorsa adĩuicẽ versa: pedes sursũ erecti: vn/ dique in penas distenti. Disci. Heu quid hõ vnquam natus est/ qui tali plectatur supplicio.

Magi. Quid fles? Quid la/
chrymis fluis? Diabolus tm̄ ꝛ
sua mēbra patient. Di. Qui
sunt mēbra eius? Mag. Su
perbi et inuidi. fraudulenti. in/
fidi. gulosi. ebriosi. luxuriosi. ho
micidę. crudeles. fures. ꝑdones.
immūdi. auari. adulteri. forni/
catores. mendaces. blasphemi.
malefici. detractores. discor/
des. Qui in his fuerint inuen/
ti ibūt in ꝑdicta supplicia nūq̄
redituri. Dis. Heu/ videbūt
eos iusti? Magi. Iusti vide
bunt eos in pęna/ vt mag. gau
deant ꝙ hanc euaserunt. Ma/
li etiā ante iudiciū videbūt bo/
nos in gloria: vt magis doleāt
ꝙ hanc neglexerūt. Post iudi
ciū autē/ boni quidē semꝑ vide
būt malos in pęnis. Mali au
tem nūq̄ amplius videbūt bo

Mēbra dia-
boli

Visio bono-
rum ꝛ malo-
rum post iu-
dicium

nos. Disci. Nō dolent iusti cū eos viderint torq̄ri? Ma. Non. licet pater videat filium aut filius patrē: aut mater filiā: aut filia matrē ibi conspiciat / aut vir vxorē / vel vxor maritū: nō solū nō dolet: sed ita est eis delectabile hoc videre / sicut nobis cū viderimꝰ pisces in gur/

Ps. 57 gite ludere. Unde dicit: Leta/ bitur iustus cum viderit vindictam peccatoꝝ. Disci. Non orant pro eis? Magi. Contra deū sentirent / si ꝓ damnatis orarēt. Ita em̄ deo vniti sūt ꝙ eis iudicia dei per om̄ia placebunt: Ideoqꝫ in eis gaudebunt. Disci. In quo inferno erāt iusti ante aduentū christi? Limbus patrum Magi. In superiori in loco quodā iuncto inferiori: in quo poterāt alterutrum cōspicere.

Qui erāt ibi quasi carerēt sup plicio. Uidebaꝛ tamē eis se esse in inferno/ cū essent separati a regno. Illis autē qui erāt in in/ feriori videbaꝛ refrigeriū para disi. Unā ꝛ diues rogabat a la/ ʒaro guttā sup se stillari. Dis. Quā pęnā habebūt ibi? Ma. Quidā tenebras tm̄. vt dicit: Habitantibꝰ in regione vmbrę mortis/ lux orta est eis. Quidā ex eis erant in quibuslibet pę/ nis. Uenit ergo dominus ad infernum: superiorem nascen/ do: vt liberaret oppssos a dia/ bolo. Descendit ad inferiorem moriendo: vt redimeret capti/ uos a tyrāno. vt dicitur Esaię quadragesimonono. Dices his qui vincti sunt/ exite: ꝛ his qui in tenebris/ reuelamini. Uin/ ctos vocat q̄ erāt ī pęnis: alios

Luc. 16.

Descensꝰ xpi ad iferos du plex

Esaie. 49.

vocat in tenebris: quos omnes absoluit et in gloriam duxit rex glorie. Disci. Cognoscent se ibi? Mag. Anime iustorum oēs iustos cognoscent/ et nomine/ et genere/ et merita eorum: quasi semper cū eis fuissent. Malos etiā oēs intantū cognoscēt: vt propter qd meritum vnusquisque ibi sit sciant. Mali quoque malos cognoscent: et bonos quos vident/ intantū vt etiā nomina eorū sciant: vt diues abrae et lazari. Disci. Orant anime pro charis suis? Ma. Iusti orāt pro his quos in dño amauerūt: vel pro his q eos inuocabūt vt a malo seruent: et a mundi tēptamentis liberent: et si in errore sunt vt corrigant/ et eis celerius associentur. Disci. Qualiter orant deū? Magi. Deside-

Cognitio alterutra aiar.

Luce. 16. d

rium eorum est oratio illorum. Oro aiam
Quicquid enim desiderant/ sine dilatione percipient. Illorum etiam oratio est cruciatus corporis: vel bene gesta pro christo deo representare. Non tamen aliquid orant/ nisi quod deus facere disposuit. Alioquin incassum orarent.
Disci. Habent plenum gaudium?
Magi. Nequaquam. Sicut enim ad conuiuium vocati venientes de sua susceptione sunt leti: et de absentibus amicis solliciti: cum autem simul venerint/ amplius gaudebunt: Ita anime iustorum de sua quidem gloria letantur: de absentia autem nostra sollicitantur. Cum autem corpora receperint/ et omnes in vnum conuenerint: tunc gaudium habebunt plenum. Disci. Que est domus patris et multe mansiones?

Gaudium electorum non plenum

Johan. 14.

Magister. Domus dei est visio dei omnipotentis: in qua iusti in domino gloriantur. Mansiones sunt diuerse pro meritis remunerationes. Discipulus. Sciunt anime que hic geruntur? Magister. Iustorum anime sciunt omnia que gerunt: que autē in penis sunt nesciunt: nisi qđ eis angeli vel sancti referunt. Que vero in inferno sunt: non plus norūt qđ hic agitur/ꝗ̄ viui sciunt q̄d ibi agatur: Ut tamen olim ꝓphete quedam scierunt que alij ignorauerūt/nō tamen omnia: ita quedam anime inter malos quedam sciunt que alij nesciūt: quāuis nō omnia: que eis diuinitus reuelātur: vel eis a morientibus ꝛ illuc venientibus nunciantur. Dis. Possunt appa

De aīaꝝ separataꝝ scientia

rere quãdo volunt/vel quibus volunt. Magi. Anime san/ctoꝝ apparent quãdo volunt ꝛ qͥbus volunt: siue vigilantibꝰ/ siue dormientibꝰ. Que autem in penis sunt/nõ apparent nisi ab angelis pmittant: vt ꝑ liberatione sua rogent: aut libera/te gaudiũ suũ amicis suis nun/cient. Que autẽ in inferno sũt nulli apparere possunt. Si aũt aliqñ videnẽ apparere/ siue in somnis/siue vigilantibus:non ipse/sed demones credunẽ in illarũ specie: qui etiã se in ange/los lucis transfigurant vt decipiant. Si autem veraciter contingunt: pro alicuius sancti merito fit. vt sancto martino ani/ma latronis apparuit. Aut pro admonitione. vt anima benedicti pape in monstro appa/

De anīaꝝ separataꝝ apparitõe

2. Coꝛ. xi. c

ruit: cui⁹ & cauda asinus / medie tas visus fuit. q̄ se die noctuq̧ per aspera & ignea trahi & post iudicium degluciendā asseruit ore gehennali. Disci. In qua forma apparēt? Magi. In humana / corpore assumpto de aere. Disci. Unde veniunt somnia? Magi. Aliquando a deo: cū aliquid futuri reuelatur. sicut ioseph per stellas & manipulos: q̄ fratrib⁹ suis pre ferretur. Aut aliq̄d necessariū admonetur: vt alius ioseph / q̄ fugeret in egyptū. Aliquando a diabolo: cū aliquid turpe videtur: aut bonū impedire nititur. vt in passione dn̄i de vxore pilati legit̄. Aliquādo ab ipso homine: cū quid viderit / vel audierit / vel cogitauerit: hoc in somnis imaginatur: & in timo-

Somniorū varietas

Gen.37.b

Matth.2.c

Mat.27.b

re positus in tristicia/ in spe p leta ludificatur. Disci. Bene dictum dei verbuz: quod tot secreta mihi referat per os tuū. Nunc si rogare auderē de antichristo libēter audirē. Ma. Antichristus in magna babylonia de meretrice generis dan nascetur: in matris vtero diabolo replebitur. in corozaim a maleficis nutrietur. in vniuerso orbe imperabit. totū genus hominuz sibi quattuor modis subiugabit. Uno modo nobiles sibi asciscet p diuitias que sibi maxime affluent: quia omnis abscondita pecunia erit ei manifestata. Secundo modo vulgus sibi terrore subdet: quia maxima seuitia iudei cultores sui erunt. Tertio modo sapientia/ et incredibili eloquentia cle

De antixpo

Antichristus qttuor modis sibi homines subiugabit

rum obtinebit. quia omnes ar/
tes memoriter sciet ꝛ oēm scri/
pturam. Quarto modo mun/
di cōtemptores (vt sunt mona
chi) signis et prodigijs fallet.
faciet enim stupenda miracula
vt iubeat ignē de celo descēde
re: et aduersarios suos coram
se constituere: ꝛ mortuos resur
gere/ ꝛ sibi testimonium dare.
Dis. Suscitabit mortuos ve/
re? Magi. Nequaq̃. sꝫ dia/
bolus eius maleficio corpꝰ ali/
cuius damnati intrabit: ꝛ per
illud loquet: vt quasi viuū vi/
deatur: vt dicitur: In omnibus
signis ꝛ prodigijs mendacibꝰ:
2. Thes. 2. a Hic ē hō pctī filiꝰ pditionis: q̄
aduersat ꝛ extollit sup oē qđ dr
deꝰ/ aut colit: ita q̄ in tēplo dei
sedeat ostēdēs se tanq̃ sit deus.
hic antiquā hierusalē reedifi/

cabit. hunc iudȩi ex toto orbe Iudeorū
venientes/ summo voto susci/ conuersio
pient. sed per prȩdicationē he/
lie ꝛ enoch ad dominū conuer
tentur: ꝛ pene omnes dirū mar
tyrium subibunt. Discipulus
Quali ętate illi duo venient?
Magister. In ea qua assum/
pti sunt. Qui etiā ab antichri/
sto qui vocatur contrarius in/
terficientur. Hic monarchiam Antichristi
per tres annos ꝛ dimidium ob regnum
tinebit: ꝛ deinde tentoriū suum
ad expugnādos iustos in mon
te oliueti extendet. in quo inue/
nietur subito mortuus spiritu
oris domini/ id est iussu dei in/
terfectus. vt dicitur Job quà/ ca.40.
dragesimo capitulo: Prȩcipi/
tabit dominus inclytū vniuer/
sȩ terrȩ in monte sancto. Di/
scipulus. Cū dictum sit: dies

Mat. 24. b illi breuiabunt propter electos erunt tunc breuiores dies quã nunc? Magi. Dies tam longi erunt sicut nunc. vt dicitur:
ps. 118 Ordinatiõe tua perseuerat diẽs. Dies dicuntur breuiari: q̃a breue tẽpus: quia tres & semis annis regnabit. Porro corpora hominũ credunt minora fore: sicut nostra etiam minora q̃ antiquorum. Disci. Quid postea erit? Magi. Relinquentur quadraginta dies his qui terrore vel fallacia lapsi sunt/ vt penitere possint. Post hoc qua die iudiciũ fiat omnis homo ignorat. Disci. Que est resurrectio prima? Magis.
Resurrectio duplex Sicut sunt due mortes: ita sũt due resurrectiones. Una ani-
Isidorus marum: altera corporum. Cũ homo peccat/ anima moritur:

quia a deo deseritur ꝛ in corpo
re quasi in sepulchro sepelitur.
¶Cum vero per penitentiam ad
vitam deum redit: quasi a mor
te resurgit. Alia erit corporū.
Disci. Qua die? Mag. In
die pasche/eā hora qua christ⁹
resurrexit. Disci. Erit aliqs
tunc in mundo? Magi. Ita
plenus erit hominibus vt est
hodie: qui ita erunt operantes
vt hodie. quidam arant: quidā
nauigant: quidam edificant:
quidā aliud atqꝫ aliud faciunt.
Discipu. Quid de illis fiet?
Magi. Iusti cum resurgent
mox ab angelis in aere obuiā
christo rapientur: et in ipso et
morientur et viuificabuntur.
Hoc ꝑcessit in maria ꝛ ioseph:
qui cum corpore raptus/et in
ipso raptu creditur mortuus ꝛ

Iudicium viuorum ꝛ mortuorum

1. thes. 4. c

Nota bene

reuiuiſcens. ¶Reprobi autē de ipſo timore morientur: ⁊ confe ſtim reuiuiſcent. Et hoc eſt iu/ dicare viuos ⁊ mortuos. Di/ ſcipul⁹. ¶Reſurgēt qui in vte/ ris matrū ſunt mortui? Ma. Quotquot vitalē ſpiritū acce/ perunt/reſurgent. Diſ. Qua etate vł q̄ mēſura? Ma. Qua erant cū eſſent triginta annoꝝ: vel futuri erant ſi ante mortui ſunt. Diſci. Aliquādo deuo/ rat lupus hominē ⁊ caro homi nis vertitur in carnem ſuam: lupum vero vrſus: vrſum leo: quomodo reſurget ex his ho/ mo? Magiſ. Quod fuit ca/ ro hominis/reſurget: qđ beſtia rum remanet. Scit em̄ bene ſe/ cernere/qui ſciuit ex nihilo cun/ cta cōdere. Siue ergo mem/ bratim a beſtijs/ſiue a piſcib⁹

De abortiuis

Conditio re- ſurgentium

deuorentur: omnes in resurre/
ctione reformabuntur: in tantũ Luc. 21. d
q capillus de eis non pereat.
Discipu. Si capilli ꝛ vngues
presciss in locũ suũ redeunt nõ
deformes erũt? Ma. Non
est intelligendũ q sint redeun/
di in priorem locũ. Sed sicut fi
gulus si vas nouiter fictũ fran/
gat ꝛ de eodẽ luto aliud faciat:
nõ attendẽs qđ prius ansa vel
fundus fuerit. Ita deus de ea/
dem materia aliud corpus huic
valde dissimile reformabit: cui
omis deformitas aberit/ ꝛ om
nis integritas ꝛ decor aderit:
Quis vnũquodqꝫ membrũ deus in
suũ locũ recẽter restaurare pos/
sit. Di. Qui hic habuerint bi De mõstris
na capita/ vel plura mẽbra: vel
qbus defuerĩt aliq: aut pingues:
aut macres fuerint: resurgẽt ta/

les? Magi. Qui hic duo capita habuerunt duo ꝛ corpora resurgent: et vnaqueqꝫ anima habebit corpus suuꝫ: cui nihil indecens ꝛ deforme adhereat: vt oīa membra sana ꝛ integra omni pulchritudine plena habeat. Disci. Quid sentis de abortiuis? Magi. Inquātū est semē patris/ resurget in patre: inquantū sanguis matris/ resurget ī matre. Ma. Qualia corpora habebūt? Magi. Immortalia ꝛ incorruptibilia ꝛ vt splendidū vitrū plucida. Reprobi qꝫ simul ꝛ īmortalia ꝗuis sint iugiter in morte dolentia: ꝛ incorruptibilia/ in hoc ꝙ cum omnibus penis afficiantur non consummant. Disci. Qua hora fiet iudiciū? Magister. Media nocte: qua hora

De corporibus resurgentiū

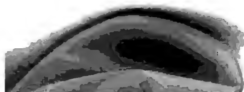
De iudicio extremo

angelꝰ egyptū vastauit: ea ho- Exo. 12.
ra electos suos de hoc mundo
liberabit. Dis. Qualiter veni
ꝛ dñs ad iudiciū? Ma. Sicut Aduentꝰ xpi
imperatori ingressuro ciuitatē
corona ꝛ alia insignia preferun
tur: ꝑ que aduentꝰ eius dinosci-
tur. ita christꝰ in ea forma qua
ascēdit cū omnibus ordinibus
angelorum ad iudiciuȝ veniēs:
angeli crucē ferentes pregibūt:
mortuos in occursum eius exci
tātes: oīa elemēta turbabūt/ tē
pestate ignis ꝛ frigoris mixtim
vndiqȝ furēte. vnde dr. Ignis Ps. 96
ante ipsū ꝓcedet. Et alibi. Pu- Sap. 5.
gnabit orbis pro eo cōtra insen
satos. Dis Erit iudiciū ī val
le iosaphat? Mag. Vallis io Vallis iosa-
saphat/ dicit vallꝭ iudiciū. Val- phat
lis semꝑ est iuxta montē. Val-
lis est hic mūdus. Nōs ē hoc

cęlum. In valle ergo fiet iudi/
cium: id est in hoc mūdo scʒ in
aere: vbi iusti ad dexteram vt
Matth. 25. e oues statuent: impij autem ad
sinistrā vt hędi ponent. Disci
pulus. Quomodo ad dexterā
vel ad sinistrā? Ma. Ad dex
terā solis sursum in gloria/ ad
sinistrā deorsum in terra. Iusti
autē geminis alis charitatis ad
Esa. 40. g alta subleuent. vt dicit: San/
cti sument pennas vt aquilę:
impij autē peccatis vt plūbū
ad terrena/ quibus toto corde
inhęserant deorsum deprimen/
tur. Disci. Quali forma ap/
parebit ibi dominus? Mag.
Electis in ea forma qua in mor
te apparuit. Reprobis vero in
ea forma qua in cruce pepēdit.
Disci. Erit ibi crux scʒ lignū
in quo dn̄s est passus? Mag.

Nequaquam: sed lux in modū cru/
cis splendidior sole. Discipu
lus. Quare faciet filius iudi/
ciū? Mag. Filius est simi/ Quare filius iudicabit
litudo dei. angelus autē et hō
qđ dei est vsurpauerūt. Justū
igit est: vt cui facta est iniuria/
iudiciū faciat ꝓ vindicta. quāuis
pater ⁊ spūssanctus ei coope/
rentur. Disci. Est ibi sedes
in qua sedeat. vt dicitur: Sede Math.19.
bit super sedē maiestatis sue?
Magi. Christus nūc dicitur
stare: ⁊ ꝓ sponsa sua pugnare.
Tunc deuictis hostibꝰ/ ⁊ spon
sa ad se recepta/ in maiestate
sedebit: hoc est humanitas in
diuinitate requiescet. Super se
dem suam etiam sedebit: quia
ab omni labore in ecclesia cessa
bit. Discipulus. Habe/
bunt apostoli sedes. vt dicitur:

sedebitis sup sedes duodecim?
Magi. Conscientię ipsorum
sunt sedes eorum: in quibus de
uicto mundo et vitiis quasi in
sede triumphantes quiescunt.
Sed etiam ipsi super sedes de
Ps. 121. aere sedent. vt dicit: Sedebūt
sedes in iudicio. Disci. Qua
liter fiet iudicium? Magis.
Nūc sunt boni ⁊ mali mixti: et
multi videntur boni qui sunt ma
li: ⁊ multi putātur mali q̇ sunt
boni. Tunc ab angelis boni a
malis / vt grana a paleis secer/
nentur: ⁊ in quattuor ordines
Ordines quattuor hominum in iudicio. diuidentur. Unus ordo est perfe
ctorū / cū deo iudicantiū. Alter
iustorum qui per iudicium saluan
tur. Tertius impiorum sine iu/
dicio pereuntiū. Quartus ma
lorum: qui per iudiciū dānantur.
Dis. Qui sunt qui iudicant?

Ma. Apl'i/martyres/mona/chi/v̄gines. Dis. Quō iudicabūt iustos? Magi. Monstrabunt eis suā doctrinā ⁊ sua exēpla fuisse imitatos ⁊ om̄i regno dignos. Dis. Qui sūt iusti? Mag. Qui opa misericordie in legitimo cōiugio exercuerunt: vel qui peccata sua penitentia ⁊ elemosynis redemerūt. His dicet: Uenite benedicti patris mei ⁊c̄. Dis. Dicet hoc sono verborum? Magis. Cum xp̄s homo ibi appareat/ ⁊ ipsi in corporibus assistāt: potest esse q̄ hec verba sonalia fiant: tamē cū ibi sit manifestum p quod meritū quisq3 saluet vl' damnet: magis nobis per hec verba innuit p que merita saluentur. Disci. Quō iudicantur? Mag. Celesti palatio q̄

Iusti

Matt. 25. d.

hec fecere digni censent. Dis. Qui sunt qui sine iudicio peri/
Sine iudicio peribunt bunt? Mag. Qui sine lege
Rom.2.b peccauerũt: pagani scz. et illi iu
dei q̃ fuerũt p⁹ passionẽ christi.
Nã post suã passionẽ legis ob
ſuatio reputat̃ idolatria.i.sup
stitio. Dis. Videbũt ipsi chri
Joh.19.g stum? Mag. Videbũt: sz ad
sui perditionez.itidẽ: Videbũt
in quẽ transfixerunt. Oẽs nãqz
impij in nece domini consense/
runt. Dis. Qui iudicantur et
pereũt? Magi. Judei q̃ ante
aduentũ christi sub lege pecca/
uerunt: et mali christiani q̃ ma/
lis opib⁹ deũ negauerũt. His
Math.25 dicet: Discedite a me maligni
etc. Quibus verbis nobis inui
tur q̃re damnent̃: quia crimina
sua elemosynis cõtẽpserũt redi
mere. Et debes notare: q̃ non

dicit: venite/benedico vos: sed
q: estis benedicti venite/ ꝛ quia
estis maledicti discedite. Dis.
Quis bñdixit istos vel qͣs ma/
ledixit illos? Ma. Spũsſctũs
ꝑ ora amicoꝝ ꝛ inimicoꝝ. Ele/
ctos bñdixit. vt dr: Bñdicti vos Ps.115
a dño. Et iterũ: Bñdictio dñi Ps.128
sup vos. Reprobi vero ꝑ oĩa
maledicũt. vt dr: Maledicti q Ps.118
declinãt a mandatis tuis. Di
sci. Quõ iudicabũt eos sãcti?
Mag. Suis meritis ostẽdẽt
eos nec facta sua/nec dicta sua
secutos/ideo supplicio dignos.
Vos ĩ ira sua cõturbabit dñs: Ps.2
ꝛ deuorabit eos ignis. Disci.
Vꝫ dñs furorẽ vel irã? Ma. Furor vel ira dei.
In deo nõ sũt tales mot⁹. q vt
dr: oĩa cũ trãqllitate iudicat. sꝫ Sap.12.c
cũ in reos sñia iuste damnati/
nis profertur/eis irasci qui hec

patiunt/videt. Dis. Habebunt sancti defensores aut mali accusatores? Mag. Conscietias suas. Ita nãq oẽs a fulgore crucis illustrabunt: vt sicut nũc sol ab omnibus in ꝓpatulo videãtur. Di. Quid est

Apo.20.b qđ dicit: libri aperti sũt: ꝛ liber vitę: ꝛ iudicati sũt mortui đ his q̃ erant scripta in libris? Magi. Libri sũt ꝓphetę: sũt apostoli: sũt alij perfecti. Qui libri tunc erũt aperti: quia doctrina ꝛ exẽpla eoꝛuꝫ omnibus patebunt. In quibus oẽs quasi in libris videbũt quid facere vł q̃d

De libro vite vitare debuerũt. Liber vero vitę vita est iesus: in qua omnes quasi in libro legũt/ q̃d de p̃ceptis eius vel fecere vel neglexere. Liber vitę est etiã vis diuia: in qua omes cõscientias suas q̃

si scripturas studebunt. Dis. Quid sequitur? Mag. Per acto iudicio diabolus cuȝ toto corpore suo/scȝ omnibus impiis in carcere/id est in stagnum ignis ꝛ sulphuris p̄cipitabitur: christus cū sponsa sua/id ē omnibus electis: cum triumphali gloria in ciuitatem patris sui/ id est ad cęlestem hierusaleȝ reuertetur. Di. Quid est transiens ministrabit illis? Mag. Hoc ē: remota forma seruili talem qualis est se electis ostendet. vt dicit: Manifestabo me ipsum. Dis. Quid est: tradet regnum deo ꝛ patri: ꝛ deꝰ erit oīa in omnibꝰ? Ma. Id est christi humanitas/ꝛ tota ecclesia in diuinitate regnabūt: ꝛ deus erit gaudiū omniū/ꝛ gaudium singulorum. Singuli nāq;

Quid post iudicium

Luce.12.c

Joh.14.c
1.Cor.15.c

singulare gaudiū habebunt: ⁊ oēs simul de visione dei gaudebunt. Di. Quid postea de

Mūdi conflagratio

mundo erit? Mag. Cōflagrabit. Sicut aqua olim mūdo p̄ualuit. ⁊ sup oēs montes: qndecim cubitis p̄eualens altiꝰ ardebunt.

Gen. 7. c

Dis. Interibit penitus mūdus? Mag. Rerum mutabilitas/ ⁊ pene peccati: scilicet frigus/ estus/ grandines/ turbines/ fulgura/ tonitrua ⁊ alie incōmoditates penitus interibunt. Elemēta vero purgata permanebunt. Sicut enim presens figura corporum nostrorum transibit: ⁊ longe aliam hinc incomparabilem habebit: ita presens mundi figura penitꝰ interibit: ⁊ longe alia incompabilis glorie forma erit. vt dicit: Faciet dñs celū nouū: ⁊ terrā nouā.

Pene pctī

Apo. 21. c

Deniqꝫ cęlum/ sol/ luna/ stellę/ Astrorum cōmutatio
aquę: quę nunc festināt cursu q̄/
si cupientes in meliorē statum
immutari/ tūc fixa stabilit̄ ma/
nebunt ⁊ quieta in mirabili glo
rificatione immutata. Nā ⁊ cęlū Esa.30.f
gloriam solis induet: sol septu/
pliciter plus q̄ꝫ nunc lucebit. vt
dicitur: Sol habebit lumen se/
ptem dierū: luna ⁊ stellę vestien
tur ineffabili splendore. Aqua
quę xp̄i corpus cōtingere meru
it: ⁊ sanctos ī baptismate lauit/
oēm decorē crystalli transcen/
det. Terra q̄ ī gremio suo fouit
dn̄icum corpus/ tota erit para
disus: ⁊ q̄ sanctorū sanguine ē
irrigata/ odoriferis floribus/
liliis/ rosis/ violis immarcesci/
biliter erit perpetuo decorata.
Hec īmutatio dexterę excelsi. ps 76
quia terra quę erat maledicta Gen.3.c

spinisq; addicta/tunc in ppetuum erit a dño bñdicta: et labor et dolor non erit vltra. Disci.
Ps. 64. De corpib9 sanctorum
Replesti me bonis dom9 dñi: nunc dic qualia corpora habebunt sancti. Mag. Septies q; sol splēdidiora et panimo agiliora. Dis. In qua etate vel in qua mensura erunt? Mag. Omēs in illa etate et in illa mēsura resurgēt et ibi apparebūt q cōtigit eos hinc migrare. Discipu. Erunt vestiti vel nudi? Magister. Nudi erūt: sed omni decore fulgebūt: et nō pl9 de vllis mēbris q; nunc de gratiosis ocul' erubescent. Salus aūt et leticia erunt illoꝝ vestimēta. Nam dominus induet corpora illorū vestimento salutis: et animas eoꝝ indumento leticie. Et sicut hic diuersa genera flo-

rum/ita diuersa genera colorũ credũtur in corporib⁹ sanctorꝝ: vt aliũ colorẽ martyres: alium virgines: ꝛ hęc pro vestimẽtis reputabunt. Disci. Possunt licenter facere quod volunt? Magi. Nihil nisi bonũ volunt. Ideo q̄cq̄d volunt libere agunt: ꝛ vbicũq; esse volũt sine mora ibi sunt. Disci. Quid operant? Ma. Uacant ꝛ vident deũ: ꝛ in sęcula sęculorum laudabũt eũ. Disci. Quę est laudatio eorꝝ? Magi. Deũ sanctos laudare est tm̄ de visione gaudere. Disci. Recordātur malorꝝ q̄ in corpore patiebantur? Ma. Omniũ recordantur. Dis. Nõ habẽt inde dolorẽ? Magi. Immo magis gaudebũt ꝙ oĩa deuicerũt: sicut aliquis qui olim periculũ

Sanctorũ operatio. Ps. 83.

Esa.4.a
Anselmus
Boetius
Dona corporis glorificati
1.Reg.14.f

belli euasit/ et hoc post gaudēs amicis narrabit. Di. Dic mihi illorū gaudia. Mag. Gaudia sanctorū erūt que oculus nō vidit etc. Di. Que sunt hec? Magi. Vita eterna: beatitudo sempiterna: omniū bonorū sufficientia sine omni indigentia. Disci. Hoc planius edicito. Magi. Septem speciales glorias habebunt corporis et septē anime. In corpore quidem pulchritudinē: velocitatē: fortitudinē: libertatē: voluptatem: sanitatem: immortalitatē. In anima autē sapientiā: amicitiam: concordiā: potestatem: honorem: securitatē: gaudium. Disci. Hec rogo te aliquibus modis exprimere. Ma. Placeret ne tibi vt ita pulcher eēs vt absalon: in cuius corpore nō

erat macula: ⁊ cuiꝰ coma mul-
to precio pōderabat̃ preciosa:
Dis. O gloria. Ma. Quid
si cum hoc decore esses tam ve
lox q̄ȝ asael: qui cursu superauit 2. Reg. 2. d
equos ⁊ canes: Dis. O gra
tia. Magi. Quid si cum his
duobus ita fortis esses vt sam
son: qui mille armatos viros Judi. 15. c.
ꝓstrauit vna mandibula: Di-
sci. O ingens decus. Mag.
Quid si cum his tribus esses
tam liber q̄ȝ augustus/cui totꝰ Lu. 2. a
seruiuit mundus: Disci. O
claritudo: Mag. Quid si cū
his q̄ttuor ita voluptate ęstua-
res/vt salomon: qui nūq̄ȝ cordi
suo denegabat qđ desiderabat.
Dis. O dulcedo. Ma. Quid
si cū his q̄nq̄ȝ ita sanꝰ fieres vt
moyses: cui nūq̄ȝ ē motꝰ dēs: nec
caligauit ocul[?], Di. O suauitas Deut. 34

Magi. Quid si cū oībus his habitis deberes fieri ita longeuus vt mathusalē: qui pene ad mille ānos vixit? Disci. Magnificētia mihi videretur: si cui optio ex his eligendi daretur/ vnū quodqꝫ ꝓ regno iure eligeret. Si qs autē his omnib⁹ polleret: merito toti mūdo ꝓferendus esset. Magi. Oportet vt interim sileas vsqꝫ dū ꝓstantiora audias. Quid si cū oīb⁹ superiorib⁹ ita sapiens esses vt salomon: cui oīa erant manifesta? Disci. O deus. Mag. Quid si sup hec oīa oēs hoīes essent tibi amici: vt dauid ionathe/ quē dilexit vt animā suā? Dis. O beatitudo. Magi. Quid si insuper oēs essent tibi ita cōcordes vt lelius scipioni: de qbus neuter nisi qd alter vo-

Gen. 5. c.

1. Reg. 18. a

luit? Disci. O ineffabilitas. Magi. Quid si ad hec omnia ita potens esses vt magnꝰ alex/ander: q̄ asiā/aphricā/europā/ sibi potenter subiugauit. Dis. O sublimitas. Mag. Quid si insuper ab omnibꝰ orareris vt ioseph ab egyptijs: quē ado rauerūt vt deū? Disci. O cel situdo. Mag. Quid si in om nibus ita securus esses vt he/lias ꝛ enoch? Disci. O ma/gnitudo. Magi. Quid si in omnibus his habitis tale gau diū haberes quale is habet qui cū ad eculiū ducit ad regnum capitur? Disci. O maiestas. Mag. Quid si amicum habe res quē vt teipsum diligeres: ꝛ hic similiter vt tu his omnibꝰ habundaret: nonne duplex gau diū haberes? Dis. O inenar

rabilitas. Mihi videt̃ q̃ si q̃s quedã ex his nõ dico omnia haberet/dignior toto mũdo esset. Si q̃s autẽ his omnibus esset plenus: videretur iure deus. Magi. Recte sentis. his omnibus longe excellentius exuberant. Absalon nãq̃ formositas

Formositas corporis

ibi esset deformitas. Porro illoꝝ deformitas/erit vt solis claritas. vt dicit̃: Fulgebunt iusti

Math.13.f

sicut sol: quia tũc septuplo plus q̃ nũc fulgescẽt. Et eis ꝑmittitur: Reformabit corpus humilitatis nostrę cõfiguratũ corpori claritati sue. Nemo dubitat quin corpus christi clarius sit q̃ sol/vtputa corpus creatoris q̃ creaturę. Homines autem templa dei dicuntur: qđ sol nõ dicitur. Si igitur corpora sanctorũ corpori christi qui splen

Phil.3.d

2.Cor.6.d

didior q̃ sol est cõfigurantur: ⁊ deus in eis vt in templis ha/ bitat: necesse est vt magis per/ spicua sint tẽpla dei q̃ sol glo rie habeat. Ecce qualis pulchri tudo sanctorũ. Asael agilitas/ esset ibi pigra tarditas. Sane ipsi ita veloces sunt: vt q̃ cito oriens sol occidentem suo ra/ dio tangit/ tam cito ab oriente in occidentẽ venire possint: et q̃ cito oculus se eleuãs ad celũ visum dirigit/ tam cito de celo ad terrã/ de terra ad celos rela bi poterũt. Hoc etem̃ angeli fa cere possunt: q̃bus ipsi coequa les erũt. vt dr: Erũt eq̃les ange lis dei. Ecce q̃lis illorũ veloci/ tas. Samson valitudo esset ibi inualitudo. Nempe illorũ ta lis erit valentia: vt si montes et omnem molem terre pede

Agilitas cor poris

Luce. 20. f

Validitas

vertere vellent/valenter pos/
sent. Hoc em̃ nemo dubitat an
gelos posse q̃bus ipsi ęquales
erunt. Ecce qualis iustoꝝ forti
Libertas tudo. Augusti libertas/ibi est
captiuitas: q̃ potuit capi/liga/
ri. Illoꝝ vero talis est libertas
vt oĩa obstantia penetrare va/
leant: ⁊ nulla creatura eos reti
nere queat. sicut sepulchꝛũ dñi
coꝛpus nõ potuit retinere quin
inde resurgeret/⁊ ianuis clau/
sis intraret: cui ipsi configura/
bunt. Ecce q̃lis illoꝝ libertas.
Voluptas Salomonis delicię / eis essent
miserię. O qualis illoꝝ est vo/
luptas quibus ipse deus fons
omniũ bonoꝝ est insatiabilis
satietas. Duę sũt beatitudines
Beatitudo duplex Una minoꝛ paradisi. altera ma
ioꝛ cęlestis regni. Quarũ quia
neutra experti sum⁹: de eis com

paratione̅ dare no̅ possumus. Et due sunt miserie: vna minor huius mundi: altera maior inferni. Ex quibus quia vna̅ quotidie experimur: comparatione̅ de no̅ experta dare nouimus. Sicut igit̄ si ferru̅ igneu̅ alicuius capiti esset infixu̅: et sic candens per om̄ia me̅bra tra̅siret: et sicut ille interius et exteri⁹ dolorem haberet: ita ipsi p contrariu̅ modu̅ in omnib⁹ membris suis interius et exteri⁹ voluptatem habent. Hec est voluptas multitudine̅ viroꝝ et mulieru̅ videre: speciosoru̅ vestes preciosas/preclara edificia cernere: dulce̅ cantu̅/sermone̅ co̅cinnum/ organa/ lyras/ citharas et talia audire: tymiama et alias diuersi pigme̅ti species odorare: varijs epulis deliciari. [illegible]

Miseria duplex

dia ꝛ mollia tractare: multã pe
cuniam et variam supellecti/
lem possidere. Hec omnia illis
Voluptas oculorum infinite redduntur. O qualem
voluptatẽ visus ipsi habebunt
quibus singula membra vt ocu
lus solis erunt: qui regẽ glorie
Esa. 33. c in decore suo cernẽt: omnes an
gelos ꝛ omnes sanctos interi⁹
ꝛ exterius cõspicient. Gloriam
dei ꝛ angeloꝝ/ patriarcharum/
ꝓphetarũ/ apostoloꝝ/ ꝛ marty
rum/ cõfessoꝝ/ ꝛ virginũ/ ꝛ om/
nium sanctoꝝ videbunt. Ocu/
los suos/ facies suas/ omnia mẽ
bra sua interius ꝛ exterius cer/
nent: cogitationes singulorum
intuebunt. omnia que erunt in
nouo celo ꝛ in noua terra con/
templabunt: ꝛ inimicos suos q̃
se olim afflixerũt/ iugiter in in/
ferno videbũt: et de his omni/

bus ineffabiliter gaudebūt. O Voluptas auditus
qualis voluptas audit⁹ illoꝝ:
quibus incessanter sonant har
monię cęloꝝ: concentus ange/
loꝝ/ dulcissima organa omniū
sanctoꝝ. Olfactio q̄lis: vt sua/ Olfactus
uissimū odorē de ipso fonte sua
uitatis deo haurient: ⁊ odor ex
de angelis ⁊ de omnib⁹ sanctis
percipient. Eia qualis illorum Gustus
gustus: cū epulabunt ⁊ exulta/ Ps. 67
bunt in conspectu dei: ⁊ cū ap/
paruerit gloria dei inde satia/ Ps. 35
buntur: et ab vbertate domus
dei inebriabunt. Voluptas ta/ Tactus
ctus qualis/ vbi omnia aspe/
ra et dura aberunt: et omnia
blanda et suauia arridebunt.
O q̄ magna dulcedo dulce/ Ps. 30
dinis diuitiarum dei: vbi in
gaudio domini super omnia Lu. 12.
bona sua constituentur: Ecce

quales sunt diuitie beatorum. Moysi sanitas/ibi esset infirmitas. Salus autē illorū a domino. Quos si tēptares impetere ferro: nō plus posses nocere quā radio solis. Talis est sanitas sanctorū. Mathusalē longeuitas esset illis prolixe mortis difficultas: quos mors et dolor fugient: qui in perpetuū viuent. En quā habeāt vite diuturnitatē qui indeficientē vitā feliciter hereditabunt. Omnia quippe preterita/presentia/et futura sciēt pfecte. Omnino omnium hominuz siue in celo/siue in inferno nomina/genera/opa bona vel mala vnquā ab eis gesta norunt. Et nihil est qd eos lateat: cū in sole iusticie cuncta pariter videant. Disci. Scient ergo omnes sancti quecūque

Sanitas corporis

Inmortalitas

Sapiētia et sciēa beatorū

feci? Magis. Utiq3: nō solū que fecisti / sed que vnq3 vel co/gitasti/ vel dixisti: aut aliquis homo siue bonū siue malū me/moriter cognoscent. Disci. Quid tunc valet cōfessio τ pe/nitentia peccatorū si non dele/buntur: τ si ipsi debent feda et turpia flagitia nostra scire que etiam exhorresco cogitare? Magi. Quid abhorres: quid times? an vereris quia de factis tuis ibi confundaris? De fedis/simis τ turpissimis actibus tu/is confessis / et penitentia lo/tis nō plus verecundaberis q3 si quis nūc tibi narraret quod olim gessisti in cunis. Nihil est aliud peccata dimittere / vl' de/lere q3 punire. Per penitentiā τ confessionē remittunt: sed de dei τ sanctorum scientia nunq3

delebunt. Disci. Vellem mi
hi exemplo probari. Magist.
1. Reg. 11. Nunquid scis quod dauid homici-
dium et adulterium perpetrauit?
Luc. 7. c. Disci. Scio. Magi. Non
Mat. 26. g nosti mariam peccatricem fuisse:
petrum christum periurio abne-
gasse: paulum ecclesiam crude-
Act. 8. a liter impugnasse? Disci. No
ui. Mag. Credis eos esse in
celo? Disci. Credo. Mag.
Si igitur tu adhuc corruptibilis
et fragilis hec nosti: quanto magis
illi norunt qui ab omni corrup
tione et fragilitate liberati erunt?
Nunc tamen non inde verecundantur:
sed magis de sua saluatione glo
riantur. Disci. Non abhor-
rent angeli tales vel sancti qui
pene nihil peccauerant: non habe
bunt de eis penas? Ma. Ne
quaquam: sed sicut amici his con-

gaudent qui naufragiū vel ali/
quod graue periculum euadūt:
ita angeli ⁊ sancti dei de illoꝝ
euasione congratulantᷣ/quibus
omnia etiaꝫ ipsa peccata in bo/ Roꝫ.8.f
num cooperantur. ⁊ sicut ma/
gnus medicꝰ de desperato ęgro
si eum sanauerit laudatur: ita
deus vberius de illorum salua
tione glorificatur. Disci. O
immensa leticia. Magi. Da Amicitia beatoꝝ.
uid ⁊ ionathę amicitia illis eēt
inimicitia. O q̄ꝫ dulcis amici/
tia eos copulat/ quos deus vt
filios suos amat: et ipsi deum
plus q̄ꝫ seipsos diligunt: ⁊ om/
nes angeli ⁊ omnes sancti eos
vt seipsos diligāt Lelij ⁊ scipio Concordia beatoꝝ.
nis cōcordia esset ibi discordia
Sane eoꝝ cōcordia est: vt ocu/
lo quo vnꝰ aspicit/ mox se alter
illuc flectat. Quid si aliq̄s illoꝝ

volet: hoc de⁹/hoc angeli/hoc omnes sancti volent. Disci. Si deus ꝛ sancti volunt quod ego volo: tūc vellem esse ęqualis petro. Ma. Certe si hoc volueris/cōtinuo eris. Non dico ꝙ petrus sis/sed petro similis. Nam si cuperes petrus eē/cuperes non subsistere. Si eñ essentiā exueres/nihil esses: ꝗꝫuis null⁹ plus ibi cupiat ꝗꝫ ꝓmeruit. sicut nec pes cupit oculus esse/aut man⁹ auris/vel vir esse mulier. Si eñ aliqd plus cuperēt: plenū gaudiū nō haberent. Sed omnes plenum gaudium habebūt: ideo nihil plus cupiēt ꝗꝫ habebūt: ꝛ nihil plus poterit adiici gaudio eoꝝ. Qđ eñ in se quisqꝫ non habuerit in altero habebit. Verbi gratia. Petrus in iohanne gloriā ha/

bebit virginitatis: iohannes in petro gloriam passionis: et ita gloria uniuscuiusque erit omnium. Dic ergo: quid cupere plus poterunt qui angelis coequales erunt? et hec omnia que iam memoravi et plura habebunt. Alexandri ampla potentia esset vel angusta custodia. Nempe illorum tam efficax erit potentia: ut si aliud celum et aliam terram facere velint potenter possint. Sunt etiam filii dei concordes christi: et ideo dii ut dicitur: Ego dixi dii estis. Et ideo quia dii sunt: omnia que volunt possunt. Disci. Et si possunt/quare non aliud celum faciunt? Mag. Deus nihil imperfectum reliquit: qui omnia in mensura et numero et pondere fecit. Et si aliud celum facerent/ esset superfluum; sed nihil vo-

Potestas beatorum

ps. 81

sent qd' sit indecens aut super/
uacuum. Nos autē multa pos
sumus quę tamē non facimus:
vt saltare/currere. Dis. Hęc
omnia possunt credi de aposto
lis ꝛ summis sanctis. Circa nos
bene agitur:si nobis in seruitio
eorum viuere conceditur. Ma
gister. De omnib⁹ iustis om/
nino dictum est:erunt ęquales
angelis dei. Sicut igitur rex
prępteriens aliquē in cęno iacen
tem quē leuari/balneari/vesti/
bus suis indui iuberet: nomen
suum ei imponeret:in filiū eum
adoptaret:regnū ei in hęredita
tem daret. Ita cernens nos in
luto peccatorū de quo nos per
fidē leuauit/baptismate lauit:
nomen suum diuinitatis impo
suit:in regnū suum hęredē asci/
Iohs.1.a uit. Unde dicit: Quotquot re

ceperunt eum dedit eis potesta
tem filios dei fieri. Quamuis er/
go alius alio prestantius / alius
alio conuenientius gloriam pro me/
ritis sortiantur: tamen omnes vnam
domum patris/licz diuersis man Joh.14.xl
sionibus: vnum denarium diui Mat.20.a
sione dei in consortio angelorum
percipient. Joseph honor esset
eis dedecus. O qualem honorem Honor btorum
ipsi habebunt/ quos dominus
vt filios honorat: angeli vt prin
cipes: omnes sancti vt deus ve
nerantur. Debitor enim est eis
deus: quia hoc quod statuit face/
re/ad hoc vt fieret toto nisu se
preparauere. Debitores sunt eis
angeli: quia per eorum numerus est impletus
quantum in ipsis fuit/ipsi effecerunt.
Debitores sunt eis sancti: quia quam binam
stolam/ immo centuplum receperunt/
in eis ex magna parte habebunt.

Debitores sunt eis celū et ter/ra/omnis creatura: quia ꝙ tam excellenter īmutata sunt vt hoc fieret/suis meritis festinauerūt.

Securitas beatorū

Helie et enoch securitas/esset eis timoris anxietas. qui ita se/curi erunt: ꝙ nec mortem/nec aliud infortuniū timebunt. hec omnia nūꝙ amittere pauebūt. Deus eis nō aufert: cū filii sint charissimi. Et ipsi amitttere nunꝙ volunt: igitur nunꝙ ea perdunt.

Gaudiū beatorum

De eculeo vero alicu/ius erepti ⁊ ad regnū rapti leticia/esset illis mesticia. O qualē ipsi habebūt exultationē qui in gaudiū domini intrabunt. O deus/quantū gaudiū habebūt qui patrē in filio/⁊ verbum in patre/⁊ spiritussancti charita/tem in vtroꝗ sicuti est facie ad faciē videbūt. Gaudiū hēbūt

de sorte angelorũ: gaudiũ d cõtubernio omniuz sanctorꝝ: gaudium inꝗꝫ de bonis domini interius ꝛ exterius / supra se ꝛ infra se / in circũitu ꝛ vndiqꝫ. Ad hoc omnes amicos suos (quorum multa milia sunt) his delicijs affluere et superabundare gaudebunt. Sicut bi igit̃ amici dei nimiũ fideles perenniter in domino gloriantur: ita econtrario inimici eius nimium miseri ꝛ infideles cruciabunt̃: ꝛ sicut isti maximo decore illustrãtur / ita illi maximo horrore deturpant̃. Et sicut isti sũma agilitate sũt alleuiati / ita illi sũma pigricia aggrauati. Dis. Omniuz quę ardebat animus scire doctissime pręceptor / ita resolutionez tradidisti: vt q̃d aliud questionis habeã ignorẽ. Sed

Dãnatorꝝ pena cõtraria

et pro beneuola tue humanita-
tis gratitudine q̊ dign⁹ munere:
Vicissitudinē labo℞ tuo℞ opti-
mus maximus retributor chri-
stus iesus rependat: Cuius sa-
pientia/omnipotēti auxilio pa-
tris/īspirato deniq₃ numine spi-
ritussācti vnetrine deitatꝭ gra-
tia tam perite siluā dubietatu₃
mearū succidisti. Magister.
In laudē eius/atq₃ anime tue
edificationē omnia lubens egi.
Posthac que subtiliora occur
rerint indagare/cōmunicanda
tibi scias. Sed vale. Disci.
Et tu vale p̄ce ptor dulcissime.

Elucidarij dialogici theolo
gicaliū qōnū finis. Impressum
Basilee: Anno salutis christia
ne millesimo quingentesimo
octauo.

Repertorius index.

E

